

Univerzita Pardubice

Fakulta filozofická

Příručka anglické gramatiky pro střední školy

Mgr. Tomáš Slezák

Závěrečná práce doplňujícího pedagogického studia

2015

Zadání:

Poděkování:

Na tomto místě bych rád poděkoval PhDr. Marcelu Ehlové, Ph.D. za užitečné rady a připomínky, jež mi během psaní této práce poskytovala.

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracoval samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byl jsem seznámen s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Abstrakt

Tato práce má za cíl poskytnout studentům i učitelům anglického jazyka přehlednou a srozumitelnou příručku anglické gramatiky, jejíž hlavní oblastí zájmu jsou anglické gramatické časy, jejich tvorba a používání. Pozornost je též věnována anglickým slovesům a větné stavbě. Důraz je kladen na praktickou využitelnost těchto gramatických struktur, přičemž pro usnadnění pochopení jsou jednotlivé body opatřeny názornými příklady.

Klíčová slova:

gramatické časy, přítomné časy, minulé časy, budoucí časy, způsoby vyjádření budoucnosti, způsoby vyjádření minulosti, předpřítomné časy, předminulé časy, předbudoucí časy, modální slovesa, nepravidelná slovesa, akční slovesa, stavová slovesa, slovosled anglické věty, nepřímé otázky, trpný rod, podmínkové věty

Abstract

The aim of this paper is to provide Czech students and teachers of the English language with a clearly arranged and comprehensible material for self-study as well as language teaching. The main area of interest comprises the tense system of the English language. Attention is also paid to English verbs and sentence structure. The practical applicability of these structures is emphasised while providing the reader with illustrative examples in order to facilitate comprehension.

Keywords:

grammatical tenses, present tenses, past tenses, future tenses, expressing the future, expressing the past, perfect tenses, modal verbs, irregular verbs, action verbs, state verbs, English word order, indirect questions, passive voice, conditional sentences

Obsah

Úvod.....	7
Seznam použitých zkratk a symbolů.....	9
1 Didaktika angličtiny v České republice.....	10
1.1 Stručné shrnutí proměn jazykového vzdělávání na našem území	10
1.2 Výuka angličtiny v polistopadovém období.....	11
1.3 Učebnice angličtiny v minulosti a nyní	12
1.4 Teoretická východiska současné didaktiky jazyků.....	13
1.4.1 Rámcové vzdělávací programy a Školní vzdělávací programy	13
1.4.2 Nejběžnější metody výuky jazyků.....	14
2 Přehled gramatických časů anglického jazyka	17
2.1 Časy přítomné.....	17
2.1.1 Přítomný čas prostý	17
2.1.2 Přítomný čas průběhový	20
2.2 Časy minulé.....	22
2.2.1 Minulý čas prostý	22
2.2.2 Minulý čas průběhový	25
2.3 Časy předpřítomné.....	28
2.3.1 Předpřítomný čas prostý	28
2.3.2 Předpřítomný čas průběhový.....	32
2.4 Časy předminulé.....	34
2.4.1 Předminulý čas prostý.....	34
2.4.2 Předminulý čas průběhový.....	37
2.5 Další způsoby vyjádření minulosti	39
2.5.1 Would & could	39
2.5.1.1 Would.....	39
2.5.1.2 Could.....	40
2.5.2 Dva významy fráze <i>used to</i>	41
2.5.2.1 <i>Used to</i> pro vyjádření minulosti	41
2.5.2.2 <i>Used to</i> pro vyjádření zvyků	42
2.6 Budoucí časy a způsoby vyjádření budoucnosti.....	44

2.6.1	Budoucí časy	44
2.6.1.1	Budoucí čas prostý – <i>will, shall</i>	44
2.6.1.2.	Budoucí čas průběhový.....	46
2.6.2	Další způsoby vyjádření budoucnosti.....	47
2.6.2.1	Vazba <i>be going to</i>	47
2.6.2.2	Použití přítomných časů pro vyjádření budoucnosti	48
2.6.2.3	Fráze vyjadřující budoucnost: <i>be to - be due to - be about to - be on the point of</i>	49
2.6.3	Jak správně zvolit způsob vyjádření budoucnosti	50
2.6.4	Časové věty	52
2.7	Předbudoucí časy	55
2.7.1	Předbudoucí čas prostý	55
2.7.2	Předbudoucí čas průběhový	56
3	Stavba anglické věty; slovesa a další gramatické struktury	58
3.1	Slovosled anglické věty	58
3.1.1	Základní pravidla slovosledu – SVOMPT a <i>There is</i>	59
3.1.2	Otázky přímé a nepřímé + úvod do nepřímé řeči	60
3.2	Slovesa	62
3.2.1	Akční a stavová slovesa	62
3.2.2	Základy používání modálních sloves.....	64
3.3	Trpný rod.....	66
3.4	Podmínkové věty	70
	Závěr	73
	Klíč ke cvičením	74
	Bibliografie.....	84
	Seznam příloh.....	87

Úvod

Cílem této práce je vytvořit srozumitelnou a přehlednou příručku anglické gramatiky, již budou moci využívat jak pedagogové při vlastní výuce, tak studenti při samostudiu. Hlavní náplní této příručky jsou gramatické časy anglického jazyka a další gramatické fenomény, které s tvorbou časů souvisí, neboť tato oblast anglické gramatiky vzhledem ke své obsáhlosti obvykle činí studentům největší obtíže.

Přínos této práce spočívá zejména v uceleném shrnutí a vysvětlení anglických gramatických časů za použití českého jazyka, neboť v českých učebnicích bývá tato látka obvykle roztržena do mnoha kapitol a několika dílů. Student pak nemá k dispozici souhrnný přehled, který je pro pochopení takto složité problematiky velmi přínosný. Na druhou stranu existuje celá řada učebnic anglické gramatiky v původním jazyce, avšak pochopení gramatických jevů bez vysvětlivek v češtině bývá pro mnohé studenty značně problematické. Mnohé z těchto příruček jsou navíc velmi komplexní a používají složitější lingvistickou terminologii, která bývá obvykle pro průměrného studenta střední školy zcela nesrozumitelná.

Je třeba mít na paměti, že tato práce není určena pro úplné začátečníky, neboť pochopení zde probírané látky a zejména pak použitých příkladů vyžaduje určitou úroveň znalosti anglického jazyka. Probíraná gramatika navíc postupně nabývá na složitosti a komplexnosti a začínající student by tedy mohl mít s jejím pochopením nemalé potíže. Aby se tento problém podařilo v maximální možné míře eliminovat, jsou pro snadnější porozumění jednotlivé gramatické jevy vždy opatřeny názornými příklady.

Při studiu veškerých pravidel v této práci uvedených je třeba si uvědomovat, že anglická gramatika nemá, na rozdíl od češtiny, kodifikovaná pravidla pravopisu v takové formě, v jaké je známe z Pravidel českého pravopisu publikovaných Ústavem pro jazyk český. V případě anglické gramatiky se v zásadě jedná spíše o současné trendy, které se v jednotlivých regionech (ať už samostatných anglofonních státech nebo jen jednotlivých částech těchto zemí) mohou do jisté míry lišit. Zejména v hovorové angličtině po celém světě dochází k rozsáhlému uvolňování pravidel a porušování zažitých gramatických zásad. Zde je ovšem třeba pamatovat na to, že při studiu jazyka se neučíme dialektu nevzdělané masy, nýbrž se pokoušíme o ovládnutí co možná nejvyšší a nejspisovnější formy jazyka. Navzdory absenci státem kodifikované formy jazyka totiž v anglofonním prostředí existuje bezpočet prvotřídních gramatických příruček, které poskytují detailní popis gramatických pravidel kultivované angličtiny vzdělaných lidí.

Tato příručka se snaží podat co nejobsáhlejší popis a vysvětlení jednotlivých gramatických jevů, ovšem vzhledem ke skutečnosti, že se nejedná o publikaci určenou pro lingvistickou veřejnost nýbrž pro studenty středních škol, nemusí být popis jednotlivých gramatických jevů a zejména jejich použití vždy zcela

vyčerpávající, neboť mnohé gramatické struktury mají komplexnější způsoby použití, jejichž detailní popis by značně přesahoval rámec této publikace.

Z pohledu metodologie je tato rukověť podkladem pro výuku mluvnice gramaticko-překládovou metodou, která je i dnes, v době mnoha alternativních výukových teorií, ještě stále pro mnoho studentů nejlepším způsobem, jak si osvojit a pochopit komplexní systém anglických gramatických časů. V centru zájmu zde stojí věta a její správná gramatická struktura, na delší úseky textu, či na mluvený projev není brán zřetel.

První kapitola této práce stručně shrnuje proměny podoby výuky jazyků na našem území od první poloviny dvacátého století až do současnosti. Samostatně jsou pak popsány změny a charakteristiky jazykového vyučování typické pro období počátku devadesátých let. Pozornost je rovněž věnována jazykovým učebnicím, které se v tomto období při jazykové výuce používaly. Čtvrtá část první kapitoly nejprve představuje teoretická východiska současné didaktiky jazyků z pohledu Rámcových vzdělávacích programů a Školních vzdělávacích plánů. Dále je pak čtenáři nabídnut popis nejběžněji používaných lingvodidaktických metod.

Druhá kapitola již představuje samotnou příručku anglických gramatických časů a s nimi souvisejících gramatických jevů. Jednotlivé časy jsou přehledně seřazené, vždy je vysvětleno jejich správné používání, stejně tak i správná tvorba oznamovacích vět, otázek a záporů.

Třetí a poslední kapitola této práce poskytuje čtenáři bližší pohled na anglická slovesa a jejich specifika při tvorbě větných struktur. Pozornost je též věnována stavbě anglické věty v opozici k formování věty české. Za účelem komplexního pochopení fungování anglické větné stavby jsou též představeny některé další gramatické struktury, které do jisté míry souvisí se systémem anglických časů. Příloha 1 pak obsahuje seznam nepravidelných sloves anglického jazyka, jejichž znalost je při tvorbě mnohých gramatických časů zcela klíčová.

Seznam použitých zkratek a symbolů

- * - symbol hvězdičky označuje špatně sestavenou větu, či špatně použitou gramatickou strukturu
- RVP - Rámcové vzdělávací programy
- sb. - somebody
- sth. - something
- ŠVP - Školní vzdělávací programy
- ___ - nic - jako odpověď ve cvičeních

1 Didaktika angličtiny v České republice

Výuka jazyků v České republice prošla v posledních třech desítkách let zásadními změnami ve všech ohledech. Od silně rusofilního socialistického školství, které poskytovalo výuku světových jazyků jen ve velmi omezené míře, došlo k významnému posunu směrem na západ a ke komplexní reorientaci didaktiky jazyků ať už z pohledu změn preferencí studentů, používaných metod či kvalifikace pedagogů. Tato kapitola shrnuje změny, k nimž došlo v jazykovém vzdělávání od počátku porevoluční doby až do současnosti.

1.1 Stručné shrnutí proměn jazykového vzdělávání na našem území

Jazykové vzdělávání na území dnešní České republiky prošlo v průběhu dvacátého století několika zásadními změnami způsobenými proměnami geopolitických faktorů, politických zájmů a panujících režimů. V období první republiky bylo jazykové vzdělávání orientováno zejména prozápadně. Jak uvádí Průcha, mezi nejčastěji vyučované jazyky patřila němčina, francouzština a angličtina. Na gymnáziích pak bylo rovněž možné (ba dokonce povinné) studovat klasické jazyky – tedy latinu a řečtinu (Průcha, 1999, s. 254). Odtud pak pochází anglický překlad českého výrazu gymnázium jako „grammar school“ – tedy škola vyučující gramatice.

Zásadní zvrát ve vzdělávání přišel s nástupem komunistického režimu a s tím souvisejícími všespolečenskými změnami, jež zahrnovaly i přizpůsobování kurikula socialistickým idejím. Socialistické reformy školství vedly k potlačení výuky západních jazyků (Zákon č. 95/1948 Sb.). Výsadní postavení v této oblasti tak na dlouhou dobu získal jazyk ruský, jakožto „jazyk Leninův a Stalinův“ (Zákon č. 31/1953 Sb.). Bylo by ovšem mylné tvrdit, že výuka západních jazyků v tomto období zcela zanikla. Tyto jazyky se poměrně běžně vyučovaly zejména na gymnáziích, přičemž studenti a učitelé samozřejmě měli k dispozici patřičné učebnice. V roce 1957 dokonce vznikl prestižní časopis *Cizí jazyky ve škole*, který se zaměřoval především na západní jazyky a který vychází dodnes (Zelinková, 2013).

S příchodem sametové revoluce došlo v českém jazykovém vzdělávání k rozsáhlým změnám. Téměř okamžitě došlo k zásadnímu obrátu v preferencích studentů a potažmo celého vzdělávacího systému. Ruský jazyk, který doposud zastával v českém školství výsadní postavení, byl velmi rychle vytlačen a téměř se přestal vyučovat. Do popředí se naopak dostaly západní jazyky, jimž zcela jednoznačně dominovala angličtina. Druhou nejvýznamnější roli pak zpočátku hrála němčina, zejména na gymnáziích pak byla obvyklá též francouzština. Postupem času začala na významnosti nabývat také španělština, jejíž vzrůstající obliba trvá až do současnosti.

Jak již bylo řečeno, výsadní postavení v porevoluční výuce jazyků získal jazyk anglický. Překladatel Milan Dvořák pak vysvětluje, že, na rozdíl od umělých zásahů do školství v dobách komunistického Československa, v případě nástupu dominance angličtiny v polistopadové době se jednalo o vývoj zcela přirozený (Retro, 2012).

1.2 Výuka angličtiny v polistopadovém období

Na počátku devadesátých let došlo v českém jazykovém vzdělávání k poněkud bezprecedentní situaci. Téměř okamžitě byla zrušena výuka ruštiny jakožto povinného jazyka a současně začala dominovat výuka západních jazyků v čele s angličtinou. České školství však na tuto situaci nebylo připraveno, neboť se několik desítek let trvajícimu komunistickému režimu podařilo značně eliminovat množství jedinců, kteří by tyto jazyky ovládali na dostačující úrovni k tomu, aby je mohli sami vyučovat.

Nedostatek kvalifikovaných a přiměřeně erudovaných učitelů jazyků s sebou přinesl rozmanité důsledky. V první řadě se zde objevila početná skupina ruštinářů, kteří byli prakticky znenadání připraveni o živobytí. Ve stejnou dobu však panoval akutní nedostatek učitelů ostatních jazyků, zejména pak angličtiny. Následující vývoj pak byl nasnadě. Velká část bývalých ruštinářů se musela ve velmi krátké době rekvalifikovat na učitelství jiného jazyka, čímž vznikl pro danou dobu typický fenomén „přeuceného ruštináře“ a s ním související kolísání úrovně a kvality výuky cizích jazyků.

Dalším důsledkem pak byly snahy mnoha zájmových skupin přilákat do Čech co největší množství rodilých mluvčích. Za tímto účelem byla například ve Spojených státech založena Masarykova společnost, která k nám již v devadesátém roce vyslala na podnět studentů Filosofické fakulty Univerzity Karlovy sedmdesát svých členů, rodilých mluvčích, aby u nás vedli kurzy anglického jazyka (Retro, 2012). Podobné snahy ovšem nepřinášely vždy požadované výsledky, neboť většina zahraničních lektorů neměla pedagogické vzdělání a výsledky jejich pedagogického snažení tuto skutečnost mnohdy odrážely. Existovala zde též poměrně početná skupina lektorů angličtiny na volné noze, kteří v podstatě vyučovali takzvaně načerno. Člen Katedry anglistiky a amerikanistiky Univerzity Palackého Mathew Sweney trefně pojmenovává situaci v porevoluční výuce angličtiny jako „divoký východ,“ jakožto paralelu k divokému západu, neboť, jak tvrdí, mnozí rodilí mluvčí vyučovali svému jazyku „za pár piv v hospodě“ (Retro, 2012).

Postupem času se však situace na trhu práce v oblasti výuky cizích jazyků začala stabilizovat a počet nekvalifikovaných učitelů cizích jazyků se značně snížil. Podle Jindřišky Vančurové, přispěvatelky Týdeníku školství, poklesl podíl nekvalifikovaných učitelů jazyků mezi lety 2007 až 2010 o 5,2 procentních bodů na 28,5% (Vančurová, 2010). Vzhledem k aktuálním krokům Ministerstva

školství, jež mají za cíl v maximální možné míře redukovat počet nekvalifikovaných učitelů, je pravděpodobné, že podíl učitelů jazyků bez požadovaného vzdělání bude i nadále klesat.

1.3 Učebnice angličtiny v minulosti a nyní

Přestože jsou dnes zejména příslušníci mladší generace přesvědčeni o tom, že se u nás v období socialismu západní jazyky prakticky nevyučovaly, opak je pravdou. Ačkoli výuka těchto jazyků nebyla zdaleka tak rozšířena, jako je tomu dnes, faktem zůstává, že tato výuka probíhala a za tímto účelem pochopitelně vycházely patřičné studijní materiály včetně učebnic. Ačkoli z dnešního úhlu pohledu by tyto knihy svým obsahem i formou pravděpodobně neobstály, není zřejmě na místě je zcela zavrhnout, neboť svou kvalitou i náplní odpovídaly požadavkům tehdejší doby a vzdělávacích nároků. Některé předrevoluční učebnice si dokonce vydobily věhlas tak říkajíc až notorický. Do této kategorie bychom mohli zařadit například dnes již legendární *Angličtinu pro jazykové školy*, která se vryla do paměti studentů zejména fiktivní rodinou Prokopových. Ačkoli v dnešní době můžeme považovat anglofonní českou rodinu v učebnici angličtiny za minimálně podivnou, ne-li zcela nesmyslnou, jeden ze spoluautorů učebnice Jaroslav Peprník vysvětluje, že v tehdejší době, maje na výběr rodinu americkou, anglickou, nebo českou, se česká rodina ukázala být jedinou možnou volbou, neboť zahraniční rodina by bývala nebyla prošla (Retro, 2012).

V době těsně po revoluci se situace na trhu s učebnicemi jazyků zcela změnila. Znenadání byla k dispozici celá řada zahraničních titulů a tyto začaly téměř okamžitě do značné míry vytlačovat učebnice původní české provenience. Pokud se jedná o učebnice angličtiny, byly to zejména učebnice z univerzitních nakladatelství Oxford a Cambridge, které hrály prim. V této souvislosti je možné jmenovat například *Project English*, *Matrix*, nebo *Headway*, který je i v současné době jednou z nejrozšířenějších učebnic angličtiny v českých školách. Nezanedbatelný podíl na trhu (a ve školních lavicích) měly rovněž učebnice nakladatelství Longman - například *Opportunities*, případně i české učebnice nakladatelství Polyglot jako *Time to Talk*.

Nutno podotknout, že ani zahraniční učebnice nebyly a nejsou dokonalé, neboť jsou obvykle vydávány v masovém měřítku po celém světě a musí tedy splňovat mnohé požadavky politické korektnosti. Z toho důvodu ovšem také bývají pro studenty značně nepřitažlivé, nejkuli přímo nudné. Tabu zůstávají veškerá kontroverzní témata dotýkající se například sexuální orientace, potratů, nebo problémů mezinárodní politiky. Tento fenomén mívá však i kurióznější podoby. Autoři těchto učebnic se kupříkladu obvykle vyhýbají tématu chování psů jako domácích mazlíčků, neboť v některých kulturách (Arabské země, Korea,...) je pes považován za zvíře nečisté a potenciální čtenář by se tedy mohl jeho přítomností v učebnici cítit uražen.

1.4 Teoretická východiska současné didaktiky jazyků

Dvacáté století zaznamenalo z pohledu lingvistiky a lingvodidaktiky rozsáhlé změny. Ve světě i u nás docházelo k radikálním změnám ve všech oblastech, výuku jazyků nevyjímaje. Tato podkapitola nejprve vysvětluje pravidla, jimiž se dnešní učitelé jazyků musí ze zákona řídit. Podkapitola 1.4.2. pak představuje nejvýznamnější přístupy k výuce jazyků, jež se rozvíjely v průběhu dvacátého století, a které se ve větší, či menší míře používají i dnes.

1.4.1 Rámcové vzdělávací programy a Školní vzdělávací programy

Stejně jako za předchozích režimů, i v současné době jsou všechny střední školy v České republice povinné dodržovat pravidla vyplývající z platné legislativy. Podobně jako v ostatních předmětech, i ve výuce jazyků s sebou tato skutečnost přináší nutnost řídit se pravidly, jež vyplývají z aplikace rámcových vzdělávacích programů. Tyto programové dokumenty, zpracované Výzkumným ústavem pedagogickým (dnes Národní ústav pro vzdělávání), „konkretizují obecné cíle vzdělávání, specifikují klíčové kompetence důležité pro rozvoj osobnosti žáků, vymezují věcné oblasti vzdělávání a jejich obsahy, charakterizují očekávané výsledky vzdělávání a stanovují rámce a pravidla pro tvorbu školních vzdělávacích programů, včetně učebních plánů“ (Rámcové vzdělávací programy).

Tento nový pohled na vzdělávání si tedy klade za cíl oprostít se od dřívějších vyučovacích metod a nabídnout alternativu, která je pro současného studenta přínosnější. Na rozdíl od dřívějšího pojetí vzdělávání, které bylo do značné míry orientované na memorizování informací, rámcové vzdělávací programy „vycházejí z nové strategie vzdělávání, která zdůrazňuje klíčové kompetence, jejich provázanost se vzdělávacím obsahem a uplatnění získaných vědomostí a dovedností v praktickém životě; vycházejí z koncepce celoživotního učení; formulují očekávanou úroveň vzdělání stanovenou pro všechny absolventy jednotlivých etap vzdělávání; podporují pedagogickou autonomii škol a profesní odpovědnost učitelů za výsledky vzdělávání (RVP ZV, 2007, s. 10). Bilanová dále vysvětluje, že smyslem a cílem vzdělávání vycházejícího z RVP je „vybavit všechny žáky souborem klíčových kompetencí na úrovni, která je pro ně dosažitelná a připravit je tak na další vzdělávání a uplatnění ve společnosti“ a dodává, že „je totiž nutné vybavit v průběhu vzdělávání žáky vedle tzv. předmětových vědomostí a dovedností také takovými znalostmi, dovednostmi, postoji a hodnotami, které budou moci využít nejen ve škole, ale především v běžném osobním životě, při studiu a později i ve své profesní kariéře (Bilanová, 2010, s.9).

Na základě Rámcových vzdělávacích programů jsou školy povinné vytvářet vlastní Školní vzdělávací programy, které jsou následně podkladem

pro výuku jednotlivých předmětů. Školní vzdělávací program obvykle zpracovává předmětová komise pro daný studijní předmět a schvaluje ho vedení školy, resp. ředitel, který za jeho kvalitu rovněž zodpovídá. Původním smyslem tvorby ŠVP bylo poskytnout školám určitou autonomii při výuce a tvorbě kurikula při zachování určitých standardů definovaných v RVP. Bohužel je však nutné podotknout, že v praxi mají ŠVP do značné míry opačný efekt, neboť učitel je povinován se jimi řídit za všech okolností a to i za předpokladu, že studenti (například při přechodu ze základní na střední školu) neovládají předchozí látku, na kterou nově probíraná látka navazuje. Vyučující by se však i přes tuto skutečnost měl řídit ŠVP a probírat látku dle plánu, namísto opakování učiva, které studenti potřebují znovu probrat. Zásadní nevýhodou ŠVP je tedy nutnost rigidního dodržování posloupnosti učiva tak, jak je uvedeno v ŠVP. Zjistí-li tedy pedagog, že potřebuje z objektivních příčin posloupnost učiva pozměnit, není mu toto oficiálně umožněno, neboť třídní knihy musí obsahovat zápisy, které jsou v souladu s rozpisem učiva dle ŠVP na jednotlivé měsíce. Závěrem lze tedy říci, že ačkoli bylo zavedení RVP a ŠVP zcela jistě motivováno úsilím o zkvalitnění vzdělávání, jeho pozitivní přínos je poněkud eliminován nedostatky, které s sebou tento systém nevyhnutelně přináší.

1.4.2 Nejběžnější metody výuky jazyků

Od první poloviny dvacátého století do současnosti byla vyvinuta celá řada metod didaktiky jazyků. Není tedy příliš překvapivé, že se od sebe do značné míry liší nejen metody samotné, ale i jednotlivé způsoby klasifikace těchto metod. Vzhledem k obsáhlosti tohoto tématu zde není možné vyjmenovat veškeré používané metody či způsoby jejich dělení, neboť takovýto zevrubný popis by značně přesahoval rámec této práce. Na druhou stranu je však žádoucí pojmenovat a představit alespoň ty nejdůležitější a nejběžnější z metod cizojazyčné výuky, což je také předmětem této podkapitoly.

Před samotným popisem jednotlivých přístupů k výuce jazyků je nezbytné definovat a vysvětlit pojem metoda. Jak tomu již v humanitních vědních oborech bývá, každý lingvista obvykle prosazuje svou vlastní definici pojmu metoda. Uvedme například definici dle Choděry, který tvrdí, že „za metodu považujeme význačný specifický způsob činnosti učitele a žáka, jímž si žák za vedení učitele osvojuje vědomosti, dovednosti a návyky, rozvíjí své schopnosti“ (2006, s. 92). Podle Maňáka se vyučovací metodou rozumí „koordinovaný systém vyučovacích činností učitele a učebních aktivit žáků, který je zaměřen na dosažení výchovně vzdělávacích cílů“ (2003, s. 33) Existují samozřejmě i výrazně komplikovanější definice pojmu metoda. Kupříkladu Mojžíšek tvrdí, že „vyučovací metoda je pedagogická-specificky didaktická aktivita subjektu a objektu vyučování, rozvíjející vzdělanostní profil žáka, současně působící výchovně, a to ve smyslu vzdělávacích a také

výchovných cílů a v souladu s vyučovacími a výchovnými principy (1975, s. 9). Lze tedy říci, že, co se významu pojmu metoda týče, nebylo doposud ve vědeckých kruzích dosaženo absolutního konsenzu.

Nehledě na neshody v terminologii spolu ve výuce jazyků tradičně soupeří dva hlavní proudy. Na jedné straně se jedná o proud gramatický, soustřeďující se zejména na výuku gramatiky a překlad. Na straně druhé pak hovoříme o proudu konverzačním, jehož primárním zájmem je úspěšné uskutečnění komunikace v daném jazyce, přičemž zkoumání gramatického systému jazyka je do jisté míry upozadováno.

Velký vliv na metodologii výuky cizích jazyků měl rozvoj nových lingvistických disciplín, který lze pozorovat od sedmdesátých let dvacátého století. Zelinková uvádí, že vznik nových disciplín zahrnujících psycholingvistiku, sociolingvistiku, etnolingvistiku a zejména pragmalingvistiku a s ní související zájem lingvistů o pragmatické faktory komunikace (komunikační situace, vztahy a postavení účastníků, apod.) ovlivnil mimo jiné i další výzkum cizojazyčného vyučování (Zelinková, 2013).

Chceme-li podat popis metod, které jsou všeobecně považovány za tradiční, pak je nezbytné zmínit zejména metodu gramaticko-překladovou, metodu přímou a metodu audiolingvální. Nezanedbatelné postavení má rovněž metoda komunikativní a zejména v poslední době nabývají na významnosti též metody alternativní.

Gramaticko-překladová metoda je obvykle označována za jednu z nejstarších a nejtradičnějších metod výuky cizím jazykům a je do značné míry používána dodnes. Jak uvádí Hanušová, gramaticko-překladová metoda se zaměřuje především na rozvoj schopnosti četby literatury v originále a mezi její charakteristické rysy patří důraz na psaný jazyk, který však není autentický, ale je upravený pro potřeby dané úrovně a právě probírané gramatiky (Hanušová, 2006). Harmer pak vysvětluje, že gramaticko-překladová metoda spočívá jednoduše v tom, že je nejprve studentům vysvětlen určitý gramatický jev, načež jim jsou předloženy věty jakožto příklady na procvičení tohoto jevu, které mají studenti za úkol překládat z mateřského do cílového jazyka a naopak. Centrem zájmu jsou tedy izolované věty (nikoli celé texty), hlavní důraz je pak kladen na přesnost, přičemž mluvený jazyk zůstává na pokraji zájmu (2007, s. 63).

V opozici proti gramaticko-překladové metodě stojí takzvaná přímá metoda, která je postavena na výlučném užívání cílového jazyka, zatímco mateřský jazyk studentů je z výuky striktně vynechán. Důraz je pak kladen zejména na mluvený projev, přičemž gramatiku musí studenti pochopit induktivně, tedy obvykle bez výkladu vyučujícího. Zelinková v této souvislosti upozorňuje na fakt, že pokud k výkladu mluvnice přece jen dojde,

může mít absolutní vypuštění mateřského jazyka studentů za následek „zbytečně komplikované vysvětlování banálních gramatických jevů (2013). Podobný názor zastává i Butzkamm, který argumentuje tím, že zejména pro začínající studenty cizího jazyka může být aplikace mateřštiny v hodinách značně přínosná vzhledem k tomu, že žáci mohou aplikovat určité poznatky z fungování své mateřštiny i na cílový jazyk (2003, s. 29-39).

Z přímé metody se postupem času vyvinula metoda audiolingvální. Tato spoléhá především na ústní opakování formou drilu, jehož účelem je osvojení si a zejména zautomatizování řečových návyků. Opět je zde využíván pouze cílový jazyk a důraz je kladen na přesnost ať už po stránce gramatické či výslovnostní. Zelinková však zdůrazňuje, že ačkoli je audiolingvální metoda pokládána za jednu z prvních ucelených metod cizojazyčné výuky, její cíle nebyly naplněny, neboť studenti, kteří podstoupili výuku touto metodou, nebyli schopni v reálných situacích využít to, co se naučili ve třídě (2013).

Postupem času jazykovědci a učitelé jazyků pod vlivem pragmalingvistických teorií dospěli k závěru, že nejdůležitější není jazyk samotný, nýbrž účel, jakému má použití jazyka sloužit. Z této premisy se postupně zrodil nový přístup k výuce jazyků známý jako komunikativní metoda (Communicative Language Teaching). V rámci tohoto přístupu se dostávají do popředí sami účastníci komunikačních situací, zřetel je brán i na společenské postavení těchto účastníků v rámci komunikace, stejně tak i na komunikační situaci samotnou. V potaz jsou tedy brány i sociokulturní faktory komunikace a zásadní důležitosti nabývá smysl a účel, za jakým komunikace probíhá. Mezi nejběžnější aktivity v rámci výuky jazyků pomocí této metody tedy patří simulace reálných komunikačních situací a hraní rolí. Za tímto účelem se opět používá výlučně cílového jazyka, a jak dodává Harmer, důležitá je motivace samotných studentů předat, či naopak získat určité informace (2007, s. 69). Na tomto místě je ovšem potřeba zmínit, že použití této metody v českém vzdělávacím systému je při velikosti studijních skupin a nízké motivovanosti studentů mnohdy značně problematické.

Kromě výše uvedených metod existuje samozřejmě i mnoho dalších přístupů a způsobů jejich dělení. V poslední době na popularitě získávají zejména rozličné metody alternativní, praktikované převážně mimo státem zřizovaný vzdělávací sektor. Popis těchto metod by ovšem přesahoval rámec a zaměření této práce, jejímž účelem je poskytnout použitelný studijní materiál pro standardní střední školství.

Následující kapitola této práce již představuje ucelený popis jednotlivých gramatických časů anglického jazyka z pohledu gramaticko-překladové metody, která je i v dnešní době platnou a nedílnou součástí didaktiky jazyků.

2 Přehled gramatických časů anglického jazyka

Zatímco český jazyk si v zásadě vystačí se třemi základními časy – přítomným, minulým a budoucím – angličtina je v tomto ohledu mnohem bohatší, neboť disponuje výrazně složitějším systémem šesti základních časů, z nichž každý má prostou a průběhovou formu. V konečném důsledku lze tedy hovořit o dvanácti časech anglického jazyka. Tento fakt může mnohdy na studenty angličtiny působit odrazujícím dojmem, nicméně osvojení si anglického systému časů není tak složité, jak by se na první pohled mohlo zdát, jelikož každý čas má v daném jazyce své logické postavení a vlastní uplatnění. Nelze tedy říci, že bychom se mohli bez znalosti některého z časů pohodlně obejít, je však pravdou, že frekvence užívání jednotlivých časů se do značné míry liší.

Při výběru času je nutné mít na zřeteli, že stavová slovesa obvykle netvoří čas průběhový. V případě, kdy bychom u běžného akčního slovesa použili čas průběhový, musíme u slovesa stavového použít čas prostý. (Viz podkapitola 3.2.1 Akční a stavová slovesa.)

2.1 Časy přítomné

Přítomný čas v angličtině je obdobou přítomného času v češtině. Vyjadřuje tedy to, co se děje právě teď, či v současné době. Rozdíl mezi češtinou a angličtinou však spočívá v tom, že anglický jazyk dělí přítomný čas (stejně jako všechny ostatní časy) na **čas prostý** a **čas průběhový**.

2.1.1 Přítomný čas prostý

Jak tomu již u lingvistů bývá, definice a popisy použití přítomného času prostého se u jednotlivých autorů liší. Podle Alexandra (1990, s. 122) například existuje 7 základních použití přítomného času prostého. Následující popis, vycházející z Murphyho (1994, s. 4), Hewingse (1999, s. 2-4) a Parrota (2000, s. 188-191), se však v zájmu přehlednosti a srozumitelnosti omezuje pouze na 5 základních oblastí. Přítomný čas prostý tedy používáme v následujících situacích.

- a) Pokud mluvíme o všeobecných pravdách či faktech.
  - *The Sun rises in the East.*
  - *I come from the Czech Republic.*
  - *My brother hates chocolate.*
- b) Pokud mluvíme o dlouhotrvajících situacích a opakujících se činnostech.
  - *I live in Prague.*
  - *We get up at 7 o'clock every morning.*
- c) V komentářích sportovních zápasů.
  - *Johnson passes the ball to Willis and Willis scores a goal!*

d) Při vyprávění příběhů (např. popis děje knihy nebo filmu), anekdot, nebo v nadpisech novinových článků.

- *An American, a Jew and a Czech come into a bar and...*
- titulek v novinách: *Earthquake destroys hundreds of homes.*

e) Pokud používáme slovesa, která sama o sobě nějak mění realitu, provádějí nějakou akci jen tím, že jsou vyřčena.

Např.: apologise, promise, insist, agree, refuse, advise, recommend, warn, assume, deny, accept, guarantee, inform, predict, acknowledge, hope, ...

- *I hereby pronounce you husband and wife.*
- *I absolve you of your sins.*
- *I apologise for my behaviour at the party.*

Oznamovací větu v přítomném čase prostém tvoříme jednoduše složením podmětu a přísudku. Poté může následovat předmět či další větné členy. Je však třeba mít na paměti, že ve třetí osobě jednotného čísla (he, she, it) je sloveso opatřeno příponou **-s**.

- *I live in the Czech Republic.*
- *My brother speaks English.*

Koncovka **-s** může mít také tvar **-es** a to v případě, že je sloveso zakončeno následujícími písmeny **-s**, **-z**, **-ch**, **-sh**, **-ex**, přičemž výslovnost koncovky se mění na /iz/. Pokud sloveso končí na **-o**, přidáváme rovněž koncovku **-es**. Výslovnost koncové hlásky se pak mění na /z/.

- *watch – watches /wotšiz/; kiss – kisses /kisiz/, ...*
- *go – goes /gouz/, do – does /daz/*

Je-li sloveso zakončeno písmenem **-y**, pak se toto mění na **-i** a rovněž se přidává koncovka **-es**.

- *cry – cries, worry – worries, ...*

Otázka se v přítomném čase prostém tvoří za použití pomocného slovesa **do**, ve třetí osobě jednotného čísla pak používáme tvar **does** přičemž koncovka **-s** u hlavního slovesa odpadá.

- *Do you live?*
- *Does your brother speak English? (*Does your brother speaks...)*

Je-li ve větě použito sloveso **to be** nebo **modální slovesa** (viz podkapitola 3.2.2), pak otázku tvoříme inverzí podmětu s přísudkem.

- *I am happy. - Am I happy?*
- *Your daughter can swim. - Can your daughter swim?*

Zápor se v přítomném čase prostém tvoří pomocí *do not / does not* (zkráceně *don't / doesn't*) před slovesem.

- *I do not live.* (či méně formálněji: *I don't live*)
- *Your brother does not / doesn't speak English.*

U slovesa *to be* a u **modálních sloves** používáme pouze *not* umístěné za slovesem. Sloveso *can* je však výjimkou, neboť se píše dohromady se záporem *not*.

- *I am not happy.* (či neformálněji: *I'm not happy.*)
- *Your daughter cannot swim.* (nebo: *Your daughter can't swim.*)

Na procvičení:

I. Přeložte následující věty do angličtiny.

1. Chodím do práce každý den.
2. Můj bratranec mluví třemi jazyky.
3. Umíš hrát na piano?
4. Jsem tlumočnick. Nepřekládám knihy.
5. Kde bydlí tvoji prarodiče? Bydlí v malém domku.

II. Vyberte správnou možnost

1. Peter _____ any foreign language.
  - a) not speaks
  - b) doesn't speak
  - c) doesn't speaks
  - d) don't speaks
2. Nurses _____ after patients in hospitals.
  - a) looks
  - b) not looks
  - c) don't looks
  - d) look
3. My sister _____ business. She _____ law.
  - a) doesn't study – studies
  - b) don't study – study
  - c) don't studies – studies
  - d) doesn't studies – studies
4. _____ you work hard? Yes, I _____ very hard.
  - a) Does – works
  - b) Does – work
  - c) Do – work
  - d) ___ - work

Klíč na straně 74

2.1.2 Přítomný čas průběhový

Přítomný čas průběhový používáme zejména tehdy, chceme-li popsat, co se děje právě teď, nebo v současné době. Jeho základním znakem je tedy jakási dočasnost.

Přítomný čas průběhový používáme v následujících situacích.

- a) Pokud mluvíme o tom, co se děje právě teď, v tento moment.
  - *Don't disturb me, please. I'm working.*
  - *Where is Susan? She is having a bath.*
  - *Can you call me later? I am just making dinner.*
- b) Pokud popisujeme dočasnou situaci nebo činnost, která probíhá v současné době – nemusí probíhat právě teď v tuto konkrétní chvíli.
  - *I'm reading an interesting book at the moment.*
→ Nečtu ji právě teď, ale např. tento týden, měsíc,...
  - *Jane and Frank are building a new house. They don't want to live in a flat anymore.* → Staví dům v současné době.
ale:
Jane and Frank have a construction company. They build houses and office blocks. → Dlouhodobá, opakovaná činnost.

Murphy dodává, že v těchto případech často užíváme výrazy jako **today, this week, this evening** (1994, s. 2). Jedná se tedy o časové úseky, které ještě stále trvají, doposud neskončily. Předchozí výčet můžeme tedy doplnit např. o výrazy **this month, this year, this term**, apod.

- *I'm studying Spanish this term but I think I'll enrol for a German course next term*
- c) Přítomný čas průběhový používáme také tehdy, pokud mluvíme o současných trendech, vývoji, či změnách, ke kterým dochází v současné době (Murphy, 1994, s. 2; Hewings, 1999, s. 4). Parrot správně upozorňuje na skutečnost, že v těchto situacích je možné používat přítomný čas průběhový i navzdory tomu, že daný vývoj nemusíme nezbytně považovat za dočasný (2000, s. 193) Může se tedy jednat jak o krátkodobý vývoj či změnu stávající situace, tak o dlouhodobý trend.
    - *The population of India is growing very fast.*
    - *I'm starting to understand how English tenses work.*
  - d) Přítomný čas průběhový můžeme rovněž použít tehdy, chceme-li upozornit na opakující se činnost, která působí problémy, či nás nějakým způsobem irituje (Folse, 2008, s. 43). Obvykle se tedy jedná o stížnosti všeho druhu, zejména pak na chování ostatních, či sebe sama. Velmi často v těchto případech používáme výrazy **always**,

constantly, continually, all the time a *forever* (Hewings, 1999, s.4; Parrot, 2000, s. 193).

- *I've lost my keys again. I'm always losing the bloody keys!*
- *My neighbours are constantly having loud parties. It's so annoying!*
- *My mother in law is forever asking me to stop smoking.*

Oznamovací věty v přítomném čase průběhovém tvoříme spojením **podmětu**, pomocného slovesa **to be** ve správném tvaru (v závislosti na osobě) a **hlavního slovesa** s koncovkou **-ing**.

podmět + pomocné sloveso to be + sloveso s koncovkou **-ing**

- *I am sleeping.*
- *My grandmother is watching TV.*

Je třeba mít na paměti, že tvar pomocného slovesa **to be** se řídí osobou podmětu – tedy *I am, You are, He/She/It is, We are, You are, They are.*

Končí-li sloveso koncovkou **-e**, pak tato při přidání koncovky **-ing** odpadá.

- *breathe - breathing*

Otázku v přítomném čase průběhovém tvoříme jednoduše inverzí podmětu s přísudkem.

- *Am I sleeping?*
- *Is my grandmother watching TV?*

Zápor tvoříme v přítomném čase průběhovém pomocí **not** umístěného za pomocným slovesem **to be**.

- *I am not sleeping.*
- *My grandmother is not watching TV.*

Zápory lze též zkracovat na *I'm not, You aren't, He/She/It isn't, We aren't, You aren't, They aren't.*

Na procvičení:

- I. Doplňte do mezer správnou formu slovesa v závorce ve správném čase. (přítomném prostém, či přítomném průběhovém.)
1. I _____ a book about English history. It is very interesting. (read)
  2. My brother _____ a lot of books every year. (read)
  3. What _____ Sally _____? – She is a nurse. She works in a hospital. (do)
  4. What _____ Sally _____? – She is reading book, I think. (do)
  5. Johnny _____ with his grandmother this week because his parents are on holiday. (live)
  6. You don't need to take an umbrella. It _____ now. (rain)
  7. I usually _____ action movies. But I _____ this one. (enjoy / not enjoy)
  8. The political situation in Middle East is unstable, so the prices of oil _____. (rise)
  9. You _____ television. You should be more active! (always watch)
  10. I _____ this TV series every day. I love it! (watch)

Klíč na straně 74.

2.2 Časy minulé

Minulé časy v angličtině vyjadřují to, co se stalo, nebo dělo v určité době v minulosti. V závislosti na tom, mluvíme-li o ukončeném ději, či o činnosti, která právě probíhala v nějakém konkrétním bodě v minulosti, rozlišuje dva minulé časy: **minulý čas prostý** a **minulý čas průběhový**.

2.2.1 Minulý čas prostý

Vždy, když popisujeme události, které se staly v nějakou konkrétní dobu v minulosti, používáme minulý čas prostý. Jeho hlavní náplní je tedy popis událostí, příběhů, či skutečností, které se udály v minulosti. Pro minulý čas prostý je typické použití výrazů jako *yesterday*, *last week*, *two weeks ago*, *in 1968*, *between 2005 and 2010*, apod. Minulý čas prostý tedy popisuje události, které se buď odehrály v nějakém konkrétním bodě v minulosti, či které probíhaly po nějaký delší časový úsek v minulosti.

Haines popisuje tři základní způsoby použití minulého času prostého (2008, s. 180).

- a) Popisujeme-li činnost nebo událost, která se odehrála v konkrétní dobu (případně též na konkrétním místě) v minulosti.
  - *George visited Austria last year.*
  - *Dr. Jones died ten years ago.*
  - *I met him in the pub.*
- b) Mluvíme-li o činnostech nebo situacích, které trvaly po určitou dobu v minulosti.
  - *George worked in Austria between 1985 and 1993.*
  - *Before he died, Dr. Jones lived in a retirement home.*
- c) Vyprávíme-li o opakovaných činnostech, zvycích, nebo situacích, které byly obvyklé v konkrétní době v minulosti.
  - *When George worked in Austria, he travelled to work by bus.*
  - *When Dr. Jones lived in a retirement home, he often went to cafés.*

Krom výše zmíněných situací používáme minulý čas prostý rovněž při popisu několika událostí, jež se odehrály chronologicky v minulosti (Folse, 2008, s. 46).

- *Henry VIII first married Catherine of Aragon but they didn't have any sons so the king got divorced and married Anne Boleyn instead.*

Oznamovací věty v minulém čase můžeme tvořit dvěma způsoby v závislosti na tom, zdali je hlavní sloveso věty pravidelné, či nepravidelné.

Je-li sloveso **pravidelné**, tvoříme minulý čas přidáním koncovky **-ed**. Pokud je sloveso zakončeno samohláskou **-e**, přidáváme pouze koncovku **-d**. V případě, že sloveso končí na **-y**, pak se toto měkčí na **i** následované koncovkou **-ed**. Zde je nutno rovněž podotknout, že přidání koncovky **-ed** může způsobit zdvojení koncové souhlásky slova a to za předpokladu, že je koncová slabika přízvučná (ve slovníku je přízvuk ve výslovnosti obvykle označen apostrofem před přízvučnou slabikou), přičemž poslední tři hlásky musí být v pořadí souhláska, samohláska, souhláska.

- prefer [pri'fɜ:r] - preferred (*prefered)
- stop - stopped (*stoped)

Je-li sloveso **nepravidelné** (např. *to be, to go,...*), pak minulý čas prostý tvoříme použitím minulého tvaru nepravidelného slovesa (viz Seznam nepravidelných sloves na straně 88). Tvorba minulého času u **modálních sloves** je popsána v kapitole 3.2.2)

Stran **výslovnosti** je též nutné zmínit, že koncovku lze v závislosti na předcházející hlásce vyslovovat třemi různými způsoby. Předchází-li koncovce *-ed* **znělá hláska**, pak koncovku vyslovujeme /d/. Předchází-li jí hláska **neznělá**, pak koncovku vyslovujeme /t/. A konečně po hláskách **t** a **d** vyslovujeme koncovku /ɪd/.

- *believe – believed /bilívd/*
- *walk – walked /wókt/*
- *want – wanted /wontid/, hand – handed /haendid/*
- *cry – cried /kraid/, try – tried /traid/*

Otázky v minulém čase prostém tvoříme za použití pomocného slovesa **did** (Jež není ničím jiným, než minulým tvarem nepravidelného pomocného slovesa *do*, které užíváme v čase přítomném.). Hlavní sloveso věty pak zůstává v infinitivu.

- *He went home.* – *Did he go home?*
(**Did he went home?*)
- *Peter's grandma liked sweets.* – *Did Peter's grandma like sweets?*
(**Did Peter's grandma likes / liked sweets?*)
- *They worked in the USA.* – *Did they work in the USA?*

Je-li ve větě použito nepravidelné sloveso **to be** v minulém čase, pak otázku tvoříme inverzí patřičné minulé formy tohoto slovesa a podmětu. Pro první a třetí osobu jednotného čísla (tj. *I; he/she/it*) používáme formu **was**. V ostatních osobách uijeme formu **were**.

- *She was happy.* – *Was she happy?*
- *Your parents were at home.* – *Were your parents at home?*

Zápor v minulém čase prostém tvoříme pomocí **did not** (zkráceně **didn't**) před hlavním slovesem, přičemž hlavní sloveso zůstává v infinitivu. Je-li použito sloveso **to be**, pak se zápor tvoří stejně jako v přítomném čase pomocí **not** za slovesem – tedy **was not / were not** (možno též kontrahované **wasn't / weren't**).

- *He didn't go home.* (**He didn't went home.*)
- *Peter's grandma didn't like sweets.*
- *She wasn't happy.* (**She didn't was happy.*)
- *Your parents weren't at home.*

Na procvičení:

- I. Přeložte následující věty do angličtiny.
  1. Když jsem byl dítě, žil jsem na vesnici.
  2. Koupil si toto auto před dvěma týdny.
  3. Včera večer jsem přišel domů, vypil šálek mátového čaje a šel spát.
  4. Když žila v Japonsku, nejedla žádné maso. Jedla jen zeleninu a rýži.
  5. Byli velmi šťastní, když uviděli svou dceru na letišti.

Klíč na straně 75.

2.2.2 Minulý čas průběhový

Zatímco minulý čas prostý nám říká, co se stalo v minulosti, případně jaká byla situace po nějakou delší dobu v minulosti, minulý čas průběhový nám poskytuje informaci o tom, co právě probíhalo v nějaký konkrétní čas v minulosti. Je zde tedy jistá analogie s časy přítomnými. Stejně jako přítomný čas prostý, který popisuje dlouhodobé, opakované děje, tak i minulý čas prostý (mimo jiné) poukazuje na dlouhodobou situaci v minulosti. A zatímco přítomný čas průběhový nás informuje o tom, co probíhá právě teď, v tento konkrétní moment či v této době, tak i minulý čas průběhový nám sděluje, co se právě dělo v nějakou konkrétní dobu v minulosti. Společným rysem obou těchto časů je tedy jakási dočasnost.

Popis použití minulého času průběhového se u jednotlivých lingvistů liší co do složitosti i srozumitelnosti. Tuto problematiku pravděpodobně postihneme nejlépe, spojíme-li poznatky Hewingse (1999, s. 12) a Folse (2008, s. 48). Minulý čas průběhový tedy používáme v následujících situacích.

- a) Popisujeme-li činnost nebo situaci, která se právě odehrávala v konkrétním čase v minulosti.
  - *At 7 o'clock this morning, we were eating breakfast.*
  - *I was watching TV at home at the time of the crime.*
- b) Mluvíme-li o právě probíhající činnosti, která byla nějakým způsobem přerušena určitou událostí. V tomto případě obvykle kombinujeme minulý čas prostý s minulým časem průběhovým, přičemž průběhový čas popisuje právě probíhající činnost a prostý čas popisuje událost, která tuto činnost přerušila.
  - *We were eating dinner when the phone rang.*
  - *My friends came when I was doing my homework.*
- c) V případě, že vyprávíme o dvou činnostech, které probíhaly simultánně v určitou dobu v minulosti, používáme rovněž minulý čas průběhový.

- *Mommy was watching football on TV while daddy was preparing dinner.*
  - *I was walking downstairs when I met John, who was walking upstairs.*
- d) Představujeme-li okolnosti určitého děje, tedy kontext, zejména pak při vyprávění příběhů a zážitků.
- *We went for a trip yesterday and it was perfect. The sun was shining, the birds were singing and the children were playing quietly. They were not shouting or running around...*
- e) Soars rovněž upozorňuje na to, že je třeba rozlišovat, zdali mluvíme o ukončené, či neukončené činnosti (2009, s. 136)
- *Last night, I was reading a book.*
→ Včera večer jsem četl knihu.
  - *Last night, I read a book.*
→ Včera večer jsem přečetl knihu. (tj. celou knihu)
- f) V určitých případech lze minulý čas průběhový použít také tehdy, mluvíme-li o opakovaných činnostech, které se děly po určitou omezenou dobu v minulosti (Haines, 2008, s. 180).
- *When I lived in the block of flats, I was always arguing with my neighbours.*
  - *When grandma was in hospital, we were visiting her every day.*

Ve výše zmíněných případech je však možné použít i minulý čas prostý, aniž by se změnil celkový význam promluvy.

Použití minulého času prostého a minulého času průběhového není tak obtížné, jak by se na první pohled mohlo zdát. Jakožto mluvčí máme totiž mnohdy možnost vybrat si čas dle vlastních preferencí v závislosti na tom, jak sami k popisovaným událostem přistupujeme.

- a) Považujeme-li činnost za ukončenou a není-li třeba zdůrazňovat, že v určitou dobu právě probíhala, použijeme jednoduše minulý čas prostý.
- *I worked hard all day yesterday.*
- b) Jedná-li se o činnost, která byla dlouhodobá či permanentní, použijeme rovněž minulý čas prostý.
- *My uncle worked on a farm all his life.*
- c) Pokud činnost probíhala jen po určitou dobu, pak máme možnost rozhodnout se, zdali ji považujeme za ukončenou minulost
- *I worked as a taxi driver in the 1990s.*

či chceme-li zdůraznit její dočasnost a fakt, že daná činnost probíhala pouze v konkrétním (omezeném) časovém období

- *I was working as a taxi driver in the 1990s.*

Oznamovací věty v minulém čase průběhovém tvoříme spojením **podmětu**, pomocného slovesa **to be** v minulém čase (tj. *was/were*) a hlavního slovesa věty s **koncovkou –ing**.

podmět + was/were + sloveso s koncovkou –ing

Opět je třeba mít na paměti, že slovesný tvar **was** používáme pouze pro první a třetí osobu jednotného čísla (*I; he/she/it*), zatímco slovesný tvar **were** používáme pro všechny ostatní osoby.

Tázací věty v minulém čase průběhovém tvoříme inverzí podmětu s přísudkem.

- *He was playing golf. – Was he playing golf?*
- *They were sleeping. – Were they sleeping?*

Záporné věty tvoříme v minulém čase průběhovém přidáním **not** za pomocné sloveso. Tedy **was not / were not**, případně zkráceně **wasn't / weren't**.

- *He was not playing golf.*
- *They weren't sleeping.*

Na procvičení:

- I. Doplňte mezery v textu správným tvarem výrazů v závorkách v minulém čase prostém, nebo průběhovém.
  1. I didn't hear the phone ringing because I _____. (sleep)
  2. John _____ for me at the train station when I _____. (wait / arrive)
  3. Our children _____ a snowman outside while we _____ the presents. (build / wrap)
  4. It was a horrible day! It _____, the children _____ all the time and the neighbour _____ the drums. (rain / shout / play)
  5. I _____ two books last week. They were short so I finished them quickly but I didn't like either of them. (read)
  6. I _____ a book before bed last night. It was good but I was so tired that I fell asleep after a few pages. (read)

7. Mrs. Johnson _____ her hand while she _____ dinner.
(burn / cook)
8. Last summer, he _____ in a factory. (work)
9. She _____ the door slowly and _____ the room
quietly. (open / enter)
10. But when she _____ the door, she _____ and
_____.
(close / slip / fall)

Klíč na straně 75

2.3 Časy předpřítomné

Rodilým mluvčím českého jazyka, kteří jsou zvyklí pouze na tři základní gramatické časy – přítomný, minulý a budoucí, mnohdy připadá existence předpřítomného času neopodstatněná, ba dokonce nepochopitelná. Studenti se často snaží předpřítomný čas upozadit, argumentujíce například tím, že rodilí mluvčí anglického jazyka jej sami nepoužívají, případně tím, že nahradíme-li předpřítomný čas minulým, tak nám bude i přesto porozuměno. Proč bychom se tedy měli předpřítomný čas učit používat? Faktem ovšem zůstává, že předpřítomný čas je nedílnou součástí anglické gramatiky a to i navzdory skutečnosti, že, zejména v americké angličtině, bývá mnohdy skutečně nahrazován časem minulým. Předpřítomný čas má nicméně v anglickém jazyce svou nezastupitelnou úlohu v mnoha ohledech a jeho ovládnutí je pro studenty angličtiny nezbytné. Stejně jako ostatní časy, i předpřítomný čas má formu **prostou** a formu **průběhovou**.

2.3.1 Předpřítomný čas prostý

Předpřítomný čas prostý obvykle používáme tehdy, chceme-li vyjádřit, že se nějaká událost odehrála v (blíže nespecifikované) minulosti, avšak následek této události přetrvává až doteď. Jinými slovy lze říci, že předpřítomný čas spojuje minulost s přítomností a hovoří tedy o **výsledku minulé činnosti**, který je platný **nyní**. Vyjadřuje tedy, jakým způsobem minulé události ovlivňují současnou situaci. Je však důležité mít na paměti, že předpřítomný čas prostý nelze použít tehdy, pokud specifikujeme, kdy se daná událost v minulosti odehrála. V takovém případě bychom museli použít čas minulý.

Předpřítomný čas prostý používáme v těchto situacích.

- a) Když mluvíme o události, která se stala v minulosti, přičemž následek této události stále ještě trvá. Není však specifikováno, kdy přesně se daná událost odehrála.

- *I have lost my keys.*
→ Ztratil jsem klíče a ty jsou ztracené. Není řečeno, kdy se tato ztráta udála. Podstatné je to, že klíče nemám TEĎ.
- *Great! I have passed the test.*
→ Nezajímá nás kdy. Podstatné je to, že jsem test udělal a „mám ho udělaný.“
- *The police have arrested 5 men in connection with the terrorist attacks.*
→ Opět není řečeno, kdy se zatčení udála. Důležité je to, že potenciální zločinci byli zadrženi.

Je ovšem třeba dávat si pozor na to, o kom mluvíme. Popisujeme-li totiž skutky a úspěchy osob, které již nežijí, nemůžeme používat předpřítomný čas a musíme použít čas minulý.

- *I am a writer. I have written 20 books so far.*
- *Shakespeare was a great writer. He wrote 37 plays and 154 sonnets.*

b) Říkáme-li, jestli už jsme někdy ve svém životě něco udělali, či naopak neudělali, případně chceme-li mluvit o tom, kolikrát v životě už jsme něco udělali. V těchto případech obvykle používáme **násobné číslovky** (once, twice, three times, ...), nebo výrazy **ever, never**.

- *She has visited The National Gallery many times.*
- *We have never drunk sake before.*
- *Have you ever been abroad?*
→ Už jsi někdy byl v zahraničí?

Pokud tímto způsobem používáme předpřítomný čas prostý s určením místa, pak běžnou předložku (in, at, ...) nahrazujeme předložkou **to**.

- *I have never been to Italy. (*I have never been in Italy)*
- *John has been to Prague three times.*

Na tomto místě je též vhodné připomenout, že výrazy **gone to** a **been to** mají poněkud odlišný význam (Murphy, 1994, s. 14).

- *Susan has been to London.*

→ Susan (již) byla v Londýně - přičemž není řečeno kdy.

- *Susan has gone to London.*

→ Susan odjela do Londýna - a ještě stále tam je (tedy „je odjetá“)

c) Vyprávíme-li o něčem, co se právě událo, co se stalo velmi nedávno. V podobných situacích obvykle používáme výraz **just** – tj. právě.

- *Oh, I ve just had a déjã vu!*
- *Are you hungry? No thanks, I ve just had lunch.*

Bavíme-li se pak o něčem, co se již událo, nebo naopak ještě neudálo, rovněž používáme předpřítomný čas prostý a to obvykle s výrazy **already** a **yet**, přičemž tyto jsou ekvivalentní s českým „už,“ nebo „ještě ne.“

- *Do your homework! - I have already done it.*
- *Have you bought the milk yet?*
- *She hasn't seen him yet.*

Předpřítomný čas prostý použijeme také tehdy, mluvíme-li o tom, co jsme udělali/neudělali v časovém období, které ještě stále trvá, tudíž se ještě nejedná o minulost.

- *I ve had four cups of coffee today.*
  - *I haven't done anything useful this week.*
  - *Have you seen Jill this morning?*
- ještě stále je ráno/dopoledne

Pokud však již zmiňované časové období skončilo a je tedy minulostí, použijeme čas minulý.

- *Did you see Jill this morning?*
- tuto větu proneseme odpoledne, či večer

Oznamovací věty v předpřítomném čase prostém tvoříme spojením **podmětu**, pomocného slovesa **to have** ve správném tvaru – tedy *has* pro třetí osobu jednotného čísla (*he/she/it*) a *have* pro všechny ostatní osoby – a **příčestí minulého** – tj. sloveso s koncovkou *-ed* u pravidelných sloves a třetí tvar slovesa u slovesa nepravidelných (viz Seznam nepravidelných sloves na straně 88)

podmět + *have/has* + příčestí minulé

Otázky v předpřítomném čase prostém tvoříme inverzí podmětu a pomocného slovesa.

- *She has bought a new car.* - *Has she bought a new car?*
- *We have already seen this film.* - *Have we already seen this film?*

Zápory v předpřítomném čase prostém tvoříme pomocí **not** umístěného za pomocným slovesem. Tedy **have not / has not**, či zkráceně **haven't/hasn't**. Zápor může být též vyjádřen výrazem **never**.

- *The court has not sentenced him yet.*
- *She hasn't bought a new car.*
- *They have never been abroad.*

Je-li v kladné větě použito slovo **already** (tj. už), pak ve větě záporné jej nahradíme výrazem **yet**, což v záporu znamená „ještě ne.“

- *We have already seen the film.*
- *We have not seen the film yet.*

Na procvičení:

- I. Přeložte následující věty do angličtiny v předpřítomném čase prostém.
  1. Hurá! Vyhrál jsem milion liber!
  2. Kolikrát jsi už byl v Německu?
  3. Zapomněl jsem její jméno.
  4. Tuto knihu jsem ještě nečetl.
  5. Už jsi někdy jedl indické curry?
  6. Ou! Myslím, že jsem si zvrtnul kotník
  7. Vědci objevili novou formu života v Atlantském oceánu.
  8. Viděl jsi tento týden Petrovu matku?
  9. Mohl bys koupit nějaké mléko? – Už jsem ho koupil.
  10. Jsem šťastný, protože vláda snížila daně.

Klíč na straně 76

2.3.2 Předpřítomný čas průběhový

Na rozdíl od předpřítomného času prostého, který se soustřeďuje na **výsledek** minulé činnosti, jenž je patrný nyní, předpřítomný čas průběhový se zaměřuje na **činnost** samotnou. Používáme jej zejména tehdy, pokud nějaká činnost začala v minulosti a trvá až doposud, či právě skončila.

Nejčastěji používáme předpřítomný čas průběhový v následujících situacích.

- a) Chceme-li říct, že nějaká činnost právě skončila, přičemž její následky jsou stále patrné. (Murphy, 1994, s.18; Soars, 2009. s. 142)
  - *Oh look! It's been snowing. There is snow everywhere.*
  - *Why are you so dirty? - I've been painting the living room.*
  - *Your eyes are red. Have you been crying?*
- b) Když říkáme, jak dlouho už nějaká činnost či situace trvá. V těchto případech obvykle používáme výrazy, které odpovídají na otázku **How long?** Tedy například **for, since, for a long time**, apod.
  - *I have been waiting for 2 hours.*
  - *It has been raining all day.*
  - *I've been working for this company since 1986.*

Alexander však upozorňuje na skutečnost, že některá slovesa sama o sobě naznačují průběh a tudíž je u nich možné si vybrat, zdali použijeme přítomný čas prostý či průběhový. Patří sem například slovesa **rain, sit, sleep, stand, study, wait, work, live, ...** (1990, s. 130). Jedná se tedy o slovesa, která vyjadřují pouze činnost, nikoli však výsledek činnosti. Srovnajme například *paint*, které může znamenat malovat, ale také namalovat, vymalovat (může tedy vyjadřovat jak činnost, tak její výsledek) a *wait*, jež znamená pouze čekat (označuje tedy pouze činnost).

- *I've lived here all my life.*
nebo
- *I've been living here all my life.*

Tato pravidla uplatňujeme též v předminulém a předbudoucím čase.

Hlavní rozdíl mezi předpřítomným časem prostým a předpřítomným časem průběhovým je tedy v tom, že čas průběhový se soustředí na **činnost** samotnou, zatímco čas prostý se soustředí na **výsledek** této činnosti.

- *I have written 20 books.* – Napsal jsem 20 knih.
- *I have been writing books for 10 years.* – Píši knihy již 10 let.
- *I have done 3 exercises.* – Udělal jsem 3 cvičení.
- *I 've been doing exercises all afternoon.* – Dělal jsem cvičení celé odpoledne.

Pokud ovšem mluvíme o tom, jak dlouho jsme něco **neudělali**, či jak dlouho se něco **nestalo**, pak opět používáme předpřítomný čas prostý. (Stejný princip uplatňujeme i v čase předminulém a předbudoucím.)

- *I haven't slept all night.* (**I haven't been sleeping all night.*)
- *We haven't seen her for ages.* (**We haven't been seeing her for ages.*)

Oznamovací věty v předpřítomném čase průběhovém tvoříme spojením **podmětu**, pomocného slovesa **to have** – *has* pro třetí osobu jednotného čísla (he/she/it) a *have* pro ostatní osoby –, pomocného slovesa **to be** v **příčestí minulém** (*been*) a hlavního slovesa s koncovkou **-ing**.

podmět + have/has + been + sloveso s koncovkou -ing

Sloveso **to have** můžeme kontrahovat v závislosti na podmětu následujícími způsoby.

I've; you've; he's; she's; it's; we've; you've; they've

Otázky tvoříme v předpřítomném čase průběhovém **inverzí** podmětu a pomocného slovesa *to have*.

- *You have been sleeping long. – Have you been sleeping long?*
- *They have been working hard. – Have they been working hard?*

Zápor tvoříme v předpřítomném čase průběhovém pomocí **not** umístěného za pomocným slovesem **to have**. Zde je pak možné tvořit kontrahované formy **haven't** a **hasn't**.

- *You have not been sleeping long.*
- *They haven't been working hard.*

Na procvičení:

- I. Doplňte mezery vhodnými tvary sloves v závorkách v předpřítomném čase prostém, či průběhovém.
1. I _____ never _____ this film. (see)
  2. You are out of breath. Have you _____? (run)
  3. How long _____ you _____ English? (teach)
  4. I _____ TV for a week. (not watch)
  5. Mr. Gates _____ a lot of money to the charity this year. (give)
  6. The ground is wet. It _____. (rain)
  7. I _____ the coffee machine all day but it still isn't working. (repair)
  8. Your brother _____ the coffee machine. It's working again. (repair)
  9. I _____ for the same company for 20 years. (work)
  10. They _____ for you for 20 minutes. Where have you been? (wait)

Klíč na straně 76

2.4 Časy předminulé

Předminulé časy v anglickém jazyce používáme obvykle tehdy, chceme-li vyjádřit souslednost časů v tom smyslu, že jedna událost se odehrála dříve, nežli druhá. Toho sice mnohdy můžeme docílit jednoduše použitím spojovacích výrazů jako *before* nebo *after*, často je ale výhodnější, či dokonce nezbytné, zdůraznit, která událost se odehrála jako první, použitím předminulého času. Předminulé časy opět dělíme na **prostý** a **průběhový**.

2.4.1 Předminulý čas prostý

Předminulý čas prostý slouží k lepší orientaci v chronologii událostí tehdy, mluvíme-li o minulosti a potřebujeme-li zdůraznit, která z událostí se odehrála dříve, a která ji následovala.

Pravidla používání předminulého času prostého v kontrastu s minulým časem prostým jsou následující.

- a) Mluvíme-li o dvou a více situacích či událostech v minulosti, z nichž minimálně jedna předcházela ostatním, použijeme předminulý čas prostý. Řečeno jednoduše, předminulý čas použijeme tehdy, potřebujeme-li říci, že se něco stalo ještě před něčím jiným. V určitých situacích zde lze použít výrazy *already* a *just*.

- *When I came home, my wife had already left.*
→ Když jsem přišel domů, moje žena již odešla.
→ Tedy odešla ještě před tím, než jsem přišel domů.
- *The Dwarves arrived home and realized that someone had slept in their beds.*
→ Trpaslíci přišli domů a zjistili, že někdo spal v jejich postelích.
→ Někdo tam spal ještě předtím, než dorazili domů.
Nyní už ale postele byly prázdné.

b) Jak již bylo řečeno výše, někdy se lze použití předminulého času prostého vyhnout za pomoci určitých časových výrazů, které samy definují, co se stalo dříve a co později. V takových případech si pak můžeme vybrat, zdali použít čas předminulý, nebo minulý. Můžeme zde použít například výrazy ***before, after, as soon as, by the time (that), when*** a jiné (Haines, 2008, s. 180; Hewings, 1999, s. 18). Z kontextu věty však musí být jasné, která událost se odehrála dříve. V opačném případě bychom totiž museli předminulý čas použít.

- After the film finished, I went to bed.
- After the film had finished, I went to bed.
- When we ate the main course, we ordered a dessert.
- When we had eaten the main course, we ordered a dessert.

c) Mluvíme-li však o událostech chronologicky v pořadí tak, jak následovaly po sobě, používáme jednoduše minulý čas prostý. Pouze v případě, že potřebujeme dodat informaci, která již zmíněným událostem předcházela, použijeme předminulý čas.

- *John came home, had dinner, watched a film, brushed his teeth and went to bed. He was lying in bed when he remembered that he had left his suitcase at work.*

d) Existují ovšem také situace, kdy volba mezi minulým a předminulým časem zcela mění smysl věty (Alexander, 1990, s. 132; Hewings, 1999, s. 18).

- *When he finished the story, everybody left.*
→ Když dopověděl příběh, všichni odešli.
- *When he finished the story, everybody had left.*
→ Když dopověděl příběh, všichni už byli pryč.

e) Předminulý čas prostý používáme v minulosti také tam, kde bychom v přítomnosti použili předpřítomný čas prostý.

- *I have never seen this man.*
→ Tohoto muže jsem (doposud) nikdy neviděl.

- *I had never seen that man before the incident.*
→ Před tou příhodou jsem toho muže nikdy neviděl.

Oznamovací věty v předminulém čase prostém tvoříme spojením **podmětu**, pomocného slovesa *to have* v minulém čase (tedy **had**) a slovesa ve tvaru **příčestí minulého** – tedy slovesa s koncovkou *-ed* v případě pravidelných sloves, či třetího tvaru sloves nepravidelných.

podmět + **had** + příčestí minulé

Otázky v předminulém čase prostém tvoříme **inverzí** podmětu a pomocného slovesa *had*.

- *He had drunk all the beer before we came. – Had he drunk all...?*

Zápory tvoříme v předminulém čase prostém pomocí **not** umístěného za pomocným slovesem **had**, přičemž můžeme použít kontrahovanou formu **hadn't**.

- *He had not drunk all the beer when we came.*

Na procvičení:

- I. Vyberte správnou možnost.
  1. When I came to the party, everybody _____.
    - a) have already left
    - b) has already left.
    - c) had already left.
    - d) already left.
  2. He _____ the film was great although he _____ it.
    - a) said – hadn't seen
    - b) had said – didn't see
    - c) said – didn't see
    - d) had said – hadn't seen
  3. I _____ asleep when someone knocked on the door.
    - a) has just fallen
    - b) have just fallen
    - c) had just fallen
    - d) just fell
  4. By the time George arrived, the meeting _____.
    - a) began
    - b) begin
    - c) has begun
    - d) had begun

5. We played tennis with Jill yesterday but she wasn't very good because she _____ tennis before.
- had never played
  - never played
  - has never played
  - have never played

Klíč na straně 77

2.4.2 Předminulý čas průběhový

V zásadě lze říci, že předminulý čas průběhový používáme v minulosti tam, kde bychom v přítomnosti použili čas předpřítomný průběhový.

Předminulý čas průběhový tedy používáme za následujících okolností.

- Chceme-li říci, že nějaká činnost v minulosti právě skončila, přičemž její následky byly stále patrné.
  - I looked out of the window and saw that there was snow everywhere. It had been snowing.*
  - Why were you so dirty? I had been painting the living room.*
  - Your eyes were red. Had you been crying?*
- Když říkáme, jak dlouho již nějaká činnost či situace v minulosti trvala. V takových případech obvykle používáme výrazy, které odpovídají na otázku **How long?** Tedy například **for, since, for a long time**, apod.
  - I had been waiting for 2 hours.*
  - It had been raining all day.*
  - I d been working for that company since 1986.*

Jak již bylo řečeno výše v podkapitole 2.3.2 o předpřítomném čase průběhovém, některá slovesa sama o sobě naznačují průběh a tudíž je u nich možné si vybrat, zdali použijeme čas prostý či průběhový. Patří sem například slovesa *rain, sit, sleep, stand, study, wait, work, live,...* (Alexander, 1990, s. 130).

Pro volbu mezi předminulým časem prostým a předminulým časem průběhovým tedy platí stejná pravidla, jako pro časy předpřítomné. Předminulý čas průběhový se soustřeďuje na činnost a její průběh, zatímco předminulý čas prostý je zaměřen na výsledek této činnosti (Eastwood, 1994, s. 94).

- *I was tired because I'd been mowing the lawn.*
→ sekal jsem trávu = činnost
- *The garden looked nice because I'd mown the lawn.*
→ posekal jsem trávu = výsledek

Mluvíme-li o tom, jak dlouho jsme nějakou činností do určitého bodu v minulosti **nedělali**, či jak dlouho se něco **nestalo**, použijeme předminulý čas prostý.

- *When I came to work, I was very tired because I hadn't slept all night.*
- *We were happy that she visited us because we hadn't seen her for ages.*

Oznamovací věty v předminulém čase průběhovém tvoříme spojením **podmětu**, pomocného slovesa *to have* v minulém čase – tedy **had**, pomocného slovesa *to be* v přičestí minulém – tedy **been** a **hlavního slovesa** věty s koncovkou **-ing**.

podmět + had + been + sloveso s koncovkou -ing

Otázky v předminulém čase průběhovém tvoříme **inverzí** podmětu a pomocného slovesa *had*.

- *You had been sleeping long. – Had you been sleeping long?*
- *They had been working hard. – Had they been working hard?*

Zápor v předminulém čase průběhovém tvoříme přidáním **not** za pomocného slovesa *had*. Je možné též použít kontrahovanou formu **hadn't**.

- *You had not been sleeping long.*
- *They hadn't been working hard.*

Na procvičení:

- Doplňte mezery vhodnými tvary sloves v závorkách v předminulém čase prostém, či průběhovém.
  - I watched Pulp Fiction with my friends yesterday. Everybody knew the film but I _____ never _____ it before. (see)
  - You were out of breath. Had you _____? (run)
  - How long _____ you _____ when you retired? (teach)

4. I turned the TV on and found out that I had missed 5 episodes of my favourite series. Then I remembered that I _____ TV for a week. (not watch)
5. Many people came to Mr. Gates's funeral because he _____ a lot of money to the charity that year. (give)
6. The ground was wet. It _____. (rain)
7. I _____ the coffee machine all day but it still wasn't working. (repair)
8. I knew that your brother _____ the coffee machine because it was working again. (repair)
9. I _____ for the same company for 20 years and I was bored so I found a new job. (work)
10. They _____ for you for 20 minutes when you turned up. (wait)

Klíč na straně 78.

2.5 Další způsoby vyjádření minulosti

V anglickém jazyce je obvykle možné vyjádřit požadovaný čas za použití různých mluvnických prostředků včetně rozličných frází. Tuto skutečnost v angličtině výborně dokládá například pestrost způsobů, jakými lze mluvit o budoucnosti (viz další kapitola). Stejně tak i minulost lze vyjádřit různými způsoby.

2.5.1 Would & could

V angličtině lze vyjadřovat minulost mimo jiné i za použití modálních sloves, pravidla pro toto používání se ovšem od standardních sloves poněkud liší. Tato podkapitola se zabývá použitím modálů **would** a **could** při vyjadřování minulosti. Bližší informace o modálních slovesech lze nalézt v podkapitole 3.2.2..

2.5.1.1 Would

Modální sloveso **would** lze v kombinaci s další slovesem (v infinitivu) používat při vyjadřování minulosti za následujících podmínek:

- a) Mluvíme-li o charakteristickém chování či zvycích určité osoby v minulosti (Hewings, 1999, s. 38; Folse, 2008, s. 47).
  - *Every time Helen started talking about their relationship, Jeff would just leave.*
  - *As a child, Jeff would play tennis after school every day.*
  - *Before we moved here, our son would never play with other kids.*

- b) Hewings však trvá na tom, že jedná-li se o konkrétní situace v minulosti, pak *would* tímto způsobem použít nelze (1999, s. 38).
- *Every time I got into trouble, my mother would help me.*
  - *When I was broke after losing my job, my mother helped me by lending me some money and letting me stay in her apartment.*
- c) Stěžujeme-li si na něčí chování, či situaci v minulosti, pak opět můžeme použít *would*. Takovéto věty jsou však zpravidla pouze záporné.
- *I tried to persuade him not to quit his job but he just wouldn't listen to me.*
  - *I wanted to ride my motorbike to work but no matter how hard I tried it just wouldn't start.*

2.5.1.2 Could

Modální sloveso **could** je minulou formou modálu **can**. Jako takové dokáže v kombinaci s dalším slovesem vyjadřovat minulost, avšak pravidla takového použití jsou poněkud omezena, neboť modál *could* zároveň vyjadřuje podmínění v přítomnosti (*I could* = „mohl jsem“ – v minulosti - nebo také „mohl bych“ – v přítomnosti, či v budoucnu). Sloveso následující za modálem *could* je pak v infinitivu.

Podle Murphyho lze *could* v kombinaci s dalším slovesem používat pro vyjádření minulosti v následujících situacích (1994, s. 52):

- a) Používáme-li slovesa smyslového vnímání a myšlení – například **see, hear, smell, taste, feel, remember, understand**
- *I knew there was a fire because I could smell smoke.*
  - *We were sure we had met her before but we just couldn't remember her name.*
- b) Mluvíme-li o všeobecné schopnosti v minulosti.
- *Lewis was a great boxer. He could defeat anyone!*
  - *Alice could play the piano since she was 7.*
  - *My brother couldn't swim until he was 12.*
- c) Jedná-li se však o konkrétní situaci v minulosti, pak *could* tímto způsobem použít nemůžeme.
- *Lewis was a great boxer. He even managed to defeat Tyson! (*He could even defeat Tyson.)*
  - *The firefighters arrived in time and managed to save everybody.*

Výjimkou z tohoto pravidla jsou ovšem výše zmíněná slovesa smyslového vnímání a myšlení a také věty záporné, ve kterých

můžeme používat *could*, respektive *couldn't* i tehdy, mluvíme-li o konkrétních situacích.

- *Spinks was a great boxer but when he fought Tyson, he couldn't defeat him.*
- *The firefighters were trying hard but they couldn't put the fire out.*

2.5.2 Dva významy fráze *used to*

Oblíbená fráze *used to* může nést dva zcela odlišné významy a bývá proto u studentů angličtiny častou příčinou chyb. V následujících řádcích se proto pokusíme tuto ambivalenci co možná nejsrozumitelněji vysvětlit.

2.5.2.1 *Used to* pro vyjádření minulosti

Podobně jako výše zmíněný modál *would*, i fráze *used to* může v kombinaci s dalším slovesem (které je v infinitivu) vyjadřovat charakteristické chování, zvyky, opakované jednání nebo situace v minulosti. Fráze *used to* nám tedy říká, že se nějaká činnost, či situace v minulosti opakovala. Je ovšem třeba mít na paměti, že použití fráze *used to* rovněž indikuje, že daná aktivita se již neděje. Tímto způsobem můžeme rovněž mluvit o všem, co bylo v minulosti pravdou, ale dnes to již neplatí.

- *Ten years ago, I used to smoke 20 cigarettes a day. But I stopped a few years later. I'm a non-smoker now.*
- *He used to play football a lot before he broke his leg. Now, he only watches it on TV.*
- *There used to be a small church here but nobody took care of it so it collapsed. There are only ruins here now.*

Při volbě mezi frází *used to* a modálem *would* bychom měli mít na paměti, že *would* zní poněkud formálněji, zatímco *used to* je obvyklejší v běžné neformální angličtině (Eastwood, 1994, s. 127).

Oznamovací věty s frází *used to* tvoříme spojením podmětu, fráze *used to* a infinitivu slovesa.

podmět + *used to* + infinitiv

Otázky s frází *used to* tvoříme za použití pomocného slovesa *did*, přičemž *used* se mění na *use*. Jedná se tedy o stejný princip jako u tvoření otázek v minulém čase prostém.

- *Did you use to smoke?*
- *Did he use to play football?*
- *What are these ruins? Did there use to be a building here?*

Záporné věty s frází *used to* tvoříme za použití pomocného slovesa *didn't* umístěného před frází *used to*, přičemž *used* se opět mění na *use*.

- *I didn't use to smoke.*
- *He didn't use to play football.*
- *There didn't use to be any building here. These are just rocks, not building blocks.*

Fráze *used to* se při tvoření otázky a záporu může též chovat jako modální sloveso, přestože se o modál ve skutečnosti nejedná (Swan, 2011, s. 84). Takové použití je ovšem značně formální a v běžné angličtině se dnes již vyskytuje jen zřídka (Hewings, 1999, s. 38).

- *Used you to play football?*
- *I used not to smoke.*

2.5.2.2 *Used to* pro vyjádření zvyků

Kromě vyjadřování minulosti můžeme frází *used to* použít také zcela odlišným způsobem, a to tehdy, říkáme-li, zdali na něco jsme, či nejsme zvyklí. V takovém případě ovšem frází *used to* předchází slovesa *to be* a *to get* v příslušném tvaru.

- *be used to* = být zvyklý
- *get used to* = zvyknout si

Další důležitou změnou je pak skutečnost, že v tomto významu není fráze *used to* následována infinitivem slovesa, nýbrž **předmětem**, či **gerundiem**, přičemž *used* je zde použito jako přídavné jméno (tj. zvyklý) a *to* pak figuruje jako předložka (tj. na), nikoli jako součást infinitivu (Biber, 2002, s. 183).

- *I am used to cold weather.*
- *He is used to working hard.*

Frázi *used to* můžeme navíc v tomto významu používat ve všech časech, nikoli tedy jen pro vyjádření minulosti. K časování pak dochází pouze u pomocného slovesa (*be/get*), přičemž samotná fráze zůstává stále ve stejném tvaru.

- *I am not used to cold weather but I will get used to it.*
- *He wasn't used to working hard but, eventually, he got used to it.*
- *She hasn't got used to driving on the left yet.*

Tvorba **oznamovacích vět, otázek a záporů** se při tomto použití fráze *used to* řídí pravidly příslušnými pro daný gramatický čas a použité sloveso (*be/get*).

Na procvičení:

- I. Vyberte správné možnosti – více než jedna varianta může být správně.
- When Peter was a child, he _____ play outside every day.
    - could
    - would
    - used to
    - was used to
  - They were speaking German so I _____ understand what they were saying.
    - could not
    - wouldn't
    - used to
    - couldn't
  - George _____ getting up so early.
    - would
    - is not used to
    - was not used to
    - couldn't
  - I _____ like beer when I was a teenager.
    - used to
    - didn't use to
    - not used to
    - would
  - Lucy _____ blush every time she met George.
    - would
    - used to
    - couldn't
    - didn't used to
  - Did aunt Lucy _____ drink milk when she was pregnant?
    - use to
    - used to
    - would
    - could

Klíč na straně 78

2.6 Budoucí časy a způsoby vyjádření budoucnosti

V anglickém jazyce existuje mnoho variant vyjadřování budoucnosti. Některé jsou běžně označovány za budoucí časy, ovšem objevují se i názory, že se ve skutečnosti jedná jen o *způsoby* vyjadřování budoucnosti, či *budoucí tvary*, přičemž gramatický budoucí čas v angličtině neexistuje (Parrott, 2000, s. 200; Soars, 2009, s. 139). Podobné lingvistické úvahy ovšem nejsou předmětem této práce a za účelem jednoduššího porozumění této problematice se spokojíme s tvrzením, že anglický jazyk budoucí časy má, přičemž kromě nich běžně používá i další způsoby vyjadřování budoucnosti.

2.6.1 Budoucí časy

Jak již bylo zmíněno výše, nehledě na lišící se názory jednotlivých lingvistů lze tvrdit, že základním způsobem vyjádření budoucnosti v angličtině je budoucí čas, přičemž tento lze, stejně jako v případě ostatních časů, dělit na **budoucí čas prostý** a **budoucí čas průběhový**.

2.6.1.1 Budoucí čas prostý – *will, shall*

Jedním z nejběžnějších způsobů vyjádření budoucnosti je použití budoucího času prostého, který obvykle používáme za následujících podmínek:

- a) Hovoříme-li o budoucích faktech.
- *The sun will rise at 6 o'clock tomorrow morning.*
  - *Our lesson will be 5 minutes shorter today.*

Do této kategorie ovšem spadají i předpovědi počasí.

- *It will be cloudy all day tomorrow and it will rain in the evening.*
- *They say it will snow on Christmas Eve.*

- b) Vyjadřujeme-li vlastní předpovědi a očekávání založené na našich osobních názorech, nikoli na objektivní realitě.
- *You must come to the party. I'm sure you will like it.*
  - *Club fans are always sure that their team will win.*
  - *He is afraid that she will laugh at him when he proposes.*

Do této kategorie můžeme rovněž zařadit osobní touhy a přání.

- *Her boyfriend broke up with her yesterday and she didn't take it very well. I hope she ll be fine.*

- c) Dáváme-li najevo okamžitá rozhodnutí – tedy rozhodnutí, která jsme učinili právě teď. Murphy dodává, že se často jedná o

nabídky, požadavky, sliby, či vyjádření souhlasu (Murphy, 1994, s. 42).

- *There's no milk left in the fridge. – Ok, I'll go and buy some.*
- *This homework is so difficult! – Don't worry, I will help you with it.*
- *Will you open the window, please?*
- *Thanks for the book. I'll return it to you next week.*
- *I really need the laptop for my work. Could you repair it as soon as possible? – Sure. I'll do it right away.*

Oznamovací věty v budoucím čase prostém tvoříme spojením podmětu, modálního slovesa **will** (které zde v podstatě funguje jako pomocné sloveso) a hlavního slovesa věty v infinitivu bez předložky *to*.

podmět + will + sloveso

V méně formálních kontextech je též možné používat **kontrahované formy** *I'll, you'll, he'll, she'll, it'll, we'll, they'll*.

Kromě modálu *will* lze v budoucím čase prostém rovněž použít modál **shall**. Tento ovšem v současné angličtině používáme pouze v 1. osobě jednotného i množného čísla (*I, we*) a to tehdy, ptáme-li se na instrukce. Použití *shall* jiným způsobem, či v ostatních osobách by bylo považováno za velmi silný archaismus.

- *Shall I open the window?*
- *Shall we go to the cinema today?*

Archaicky:

- Shakespeare – Julius Caesar: “*That we shall die, we know...*”
- Exodus – “*Thou shalt not kill.*”

Otázky v budoucím čase prostém tvoříme **inverzí** podmětu a modálu *will*.

- *It will rain. – Will it rain?*
- *They will like the present. – Will they like the present?*
- *He will lose the match. – Will he lose the match?*

Zápor tvoříme v budoucím čase prostém přidáním **not** za modál *will*. Rovněž je možné použít zkrácený tvar **won't**.

- *It will not rain.*
- *They will not like the present.*

- *He won't lose the match.*

1.6.1.2. Budoucí čas průběhový

Stejně jako ostatní průběhové časy, i budoucí průběhový čas nám říká, že se něco děje (resp. bude dít) v nějakou konkrétní dobu. Jeho určujícími činiteli jsou opět dočasnost a konkrétní vymezení časového rámce.

Budoucí čas průběhový používáme v následujících situacích:

- a) Když říkáme, co se právě bude dít v konkrétní dobu v budoucnosti.
  - *Don't call me at 7 o'clock, I'll be watching football.*
  - *They will be waiting for you when you arrive at the airport.*
- b) Mluvíme-li o činnostech či událostech, které jsou rutinní nebo jsou důsledkem nějakých předchozích plánů, ujednání či harmonogramů (Eastwood, 1994, s. 100; Hewings, 1999, s. 28).
  - *Julie will be coming soon. She always comes from work at this time.*
  - *The presidential convoy will be arriving in ten minutes' time.*
  - *They will be performing Romeo and Juliet every day from Monday to Friday for the next three weeks.*
- c) Chceme-li se zdvořilým způsobem někoho dotázat na jeho plány (Alexander, 1990, s. 136; Hewings, 1999, s. 28). Tento způsob otázky též často používáme tehdy, máme-li v úmyslu následně někoho o něco požádat či mu naopak něco nabídnout (Parrot, 2000, s. 206).
  - *What time will you be leaving today, sir?*
  - *Will you be using the car, dad? – Why, do you want to borrow it?*
- d) Budoucí čas průběhový můžeme použít také tehdy, pokud chceme popsat nějaký předvídaný nebo očekávaný budoucí vývoj, či trendy (Folse, 2008, s. 51; Haines, 2008, s. 174).
  - *In two hundred years, people will be living on other planets of our solar system.*
  - *In 2100, people won't be working manually anymore. They will be using robots to do all the work for them.*

Oznamovací věty v budoucím čase průběhovém tvoříme spojením **podmětu**, modálu **will**, slovesa **to be** (bez předložky infinitivu) a **hlavního slovesa** s koncovkou **-ing**.

podmět + will + be + sloveso s koncovkou -ing.

Otázky v budoucím čase průběhovém tvoříme **inverzí** podmětu a modálu *will*.

- *You will be working.* – *Will you be working?*
- *Their grandma will be sleeping.* – *Will their grandma be sleeping?*

Zápory v budoucím čase prostém tvoříme přidáním **not** za modál *will*. Zde je rovněž možné použít kontrahovanou formu **won't**.

- *You will not be working.*
- *Their grandma won't be sleeping.*

2.6.2 Další způsoby vyjádření budoucnosti

Kromě výše zmíněných budoucích časů lze budoucnost v anglickém jazyce vyjádřit celou řadou dalších způsobů. Výběr způsobu vyjádření budoucnosti (včetně výše zmíněných budoucích časů) je do značné míry podmíněn pouze volbou mluvčího. Je tedy zcela běžné, že určitou aktivitu či událost v budoucnosti můžeme vyjádřit několika různými způsoby, přičemž rozdíl ve významu výsledných vět je buď minimální, nebo dokonce zcela žádný.

2.6.2.1 Vazba *be going to*

Jedním z nejběžnějších způsobů vyjádření budoucnosti je vazba *be going to*. Mezi lingvisty panuje všeobecná shoda, že tuto vazbu běžně používáme v následujících dvou situacích.

- a) Popisujeme-li něčí plány a úmysly.
  - *I'm going to study English tonight.*
  - *He is going to play tennis tomorrow afternoon.*
  - *I'm going to quit this job and start my own business.*
- b) Předvídáme-li budoucí události na základě důkazů a informací, které máme právě teď k dispozici.
  - *Look at the clouds. It's going to rain.*
  - *Lucy has gained quite a lot of weight, don't you think? – Yeah, she's going to have a baby. Didn't you know?*
  - *It's a twenty-minute journey to the cinema and the film starts in ten minutes. We're going to be late!*

Oznamovací věty s vazbou *going to* tvoříme spojením **podmětu**, pomocného slovesa **to be** ve správném tvaru (dle osoby), vazby **going to** a hlavního **slovesa v infinitivu**. Zcela běžné je pak používání zkrácených forem *I'm, you're, he's, she's, it's, we're, you're, they're*.

podmět + be + going to + infinitiv slovesa

V hovorové angličtině je dnes také velmi rozšířen tvar **gonna**, který v sobě spojuje *going + to* – není tedy následován žádnou další předložkou.

- *He is going to fall asleep.* – *He's gonna fall asleep.*

Otázky s vazbou *going to* tvoříme **inverzí** podmětu a pomocného slovesa *to be*.

- *He is going to fall asleep.* – *Is he going to fall asleep?*
- *The police are going to arrest him.* – *Are the police going to arrest him?*

Zápor s vazbou *going to* tvoříme přidáním **not** za pomocné sloveso *to be*. Opět je zde možné (zejména v hovorové angličtině) použití kontrahovaných forem: *you aren't, he/she/it isn't, we aren't, they aren't*.

- *He is not going to sleep.*
- *The police aren't going to arrest him.*

2.6.2.2 Použití přítomných časů pro vyjádření budoucnosti

Dalším běžně užívaným způsobem vyjádření budoucnosti je použití přítomného času prostého, či průběhového. Způsob použití těchto dvou časů se ovšem do značné míry liší.

- **Přítomný čas průběhový pro vyjádření budoucnosti** používáme tehdy, mluvíme-li o předem naplánované budoucnosti, která již je nějakým způsobem zařízena, či s někým domluvena. V takovýchto větách je obvykle potřeba jasně specifikovat, kdy má daná činnost v budoucnu proběhnout (případně také kde), abychom se vyhnuli nejasnostem a případnému nepochopení vyplývajícímu ze skutečnosti, že používáme přítomný čas, kterým ovšem chceme vyjádřit budoucnost.
  - *Do you have any plans for tonight? – Yeah, I'm playing tennis with George.*
  - *I'm not working on Friday, so we can go on a trip.*
  - *We are meeting our friends in front of the cinema at 7 o'clock.*
  - *Sarah is starting a new job next month.*
- **Přítomný čas prostý pro vyjádření budoucnosti** můžeme použít pouze za předpokladu, že hovoříme o budoucích událostech, které jsou jasně dané časovým plánem, rozvrhem, harmonogramem a podobně. Do této kategorie spadají například jízdní řády, školní

rozvrhy, itineráře a jiné. Jedná se tedy o budoucí události, které jsou pevně stanovené.

- *The train for London leaves at 7:15.*
- *The fall-semester starts on 15 September.*
- *What time does the film start?*

2.6.2.3 Fráze vyjadřující budoucnost:

be to - be due to - be about to - be on the point of

Krom všech výše zmíněných možností existují ještě další způsoby, jak v anglickém jazyce mluvit o budoucnosti. K tomuto účelu může sloužit celá řada frází. Nejběžnějšími z nich se zabývá tato podkapitola.

➤ Fráze *be to*

Fráze *be to* následovaná **slovesem v infinitivu** se obvykle používá zejména ve formálním kontextu, mluvíme-li o oficiálních plánech, nebo pevně stanovených osobních plánech (Swan, 2011, s. 33). Do této kategorie spadají například oficiální návštěvy státníků. Podle Hewingse je toto použití obzvláště časté v žurnalistice (1999, s. 30). Eastwood pak dodává, že v nadpisech novinových článků je běžné sloveso *be* zcela vypustit (1994, s. 100).

- *The Prime Minister is to visit Germany next month.*
- Nadpis v novinách: *Prime Minister to visit Germany next month.*
- *The G7 summit is to be held at the start of June in Schloss Elmau.*
(= trpný rod)
- *The Visegrad Group representatives are to meet in Prague in September.*
- *Fatima was nervous that day because she was to meet her future husband for the first time.*

Frázi *be to* ovšem můžeme také použít tehdy, mluvíme-li o formálních instrukcích, povinnostech, rozkazech a zákazech (Alexander, 1990, s. 138; Hewings, 1999, s. 30).

- *One pill is to be taken every two hours.* (= trpný rod)
- *You are to see the headmaster at once.*
- *No one is to leave the crime scene before they are interrogated by the police.*

Krom výše zmíněného lze frázi *be to* použít také v podmínkových větách (viz podkapitola 3.4).

- *If humankind is to survive, dramatic changes must take place.*
- *If we are to win, we must train a lot.*

➤ Fráze **be due to**

Frázi *be due to* následovanou **infinitivem** užíváme za účelem vyjádření budoucnosti, která je pevně dána nějakým časovým plánem, harmonogramem, rozvrhem a podobně.

- *The train is due to arrive at 7 o'clock.*
- *The reconstruction is due to finish by the end of April.*

Řekneme-li o něčem, že je *due*, pak máme na mysli, že pro danou věc/činnost již nastal (nebo nastane) čas.

- *The rent is due. We should pay as soon as possible.*
- *My sister is pregnant. The baby is due in two months.*

Frázi *be due to* lze ovšem také použít v jiném významu a to tehdy, mluvíme-li o příčinách nějakého jevu. V takovém případě může být fráze *be due to* synonymní s předložkovou vazbou *because of*. Následně ji tedy lze překládat jako „kvůli, v důsledku, vzhledem k“ a podobně.

- *The concert was cancelled due to bad weather.*

➤ Fráze **be about to; be on the point of**

Fráze *be about to* a *be on the point of* obvykle popisují velmi blízkou budoucnost - tedy něco, co se má právě stát. Povšimněte si, že zatímco fráze *be about to* je následována **infinitivem**, fráze *be on the point of* je následována **gerundiem**.

She looks really upset. I think she is about to cry.

She looks really upset. I think she is on the point of crying.

2.6.3 Jak správně zvolit způsob vyjádření budoucnosti

Jak již bylo řečeno výše, v anglickém jazyce existuje celá řada způsobů vyjádření budoucnosti. Některé z těchto způsobů se svým použitím a pragmatickým významem liší, jiné jsou naopak téměř, či dokonce zcela identické. V určitých situacích je tedy nezbytné zvolit si správnou formu vyjádření budoucnosti, jindy je naopak možné vybrat si budoucí formu dle libosti. Do značné míry tedy výběr vhodného způsobu záleží pouze na mluvčím a na jeho postoji k dané situaci. Následující přehled poskytuje několik dodatečných rad a doporučení, jež bychom při výběru budoucí formy měli brát v potaz.

1. Z pragmatického hlediska je rozdíl mezi vazbou **be going to** a **přítomným časem průběhovým** při vyjadřování budoucnosti prakticky zanedbatelný.

- *He is going to play tennis tomorrow afternoon.*
- *He is playing tennis tomorrow afternoon.*

Existují však také situace, kdy použití přítomného času průběhového není možné.

- *Tonight, I'm going to ask Jane to marry me.*
- **Tonight, I'm asking Jane to marry me.*

Ve výše uvedeném příkladu není použití přítomného času průběhového vhodné, neboť s největší pravděpodobností nejsem s Jane domluven, že ji dnes večer budu žádat o ruku. Jedná se tedy o můj vlastní úmysl, nikoli něco, co bych měl předem s někým domluvené.

2. Je důležité **neplést si** vazbu **be going to** s **přítomným časem průběhovým**. V této souvislosti je též třeba zmínit, že vazbu **be going to** obvykle **nepoužíváme** se slovesy **go** a **come**, u nichž preferujeme použití přítomného času průběhového.

- *I'm not going to the pub tonight. (= přít. čas průběhový)*
- **I'm not going to go to the pub tonight. (vazba *be going to*)*

3. Při vyjadřování **předpovědí** používáme **budoucí čas (will)** tehdy, hovoříme-li o svých vlastních názorech. Vazbu **be going to** pak uijeme v situaci, kdy pro danou předpověď máme objektivní důkazy, tedy tehdy, pokud je náš názor něčím podložený.

- Fanoušek před zápasem: *I'm sure Arsenal will win!*
- Sportovní komentátor minutu před koncem zápasu: *The score is 6:0 for Manchester. So it seems that Arsenal are going to lose this time.*

4. Užití rozdílných forem vyjádření budoucnosti mnohdy pouze indikuje postoj mluvčího k dané situaci, přičemž pragmatický význam zůstává stejný.

- *Dear passengers, this is your captain speaking. Welcome on board and fasten your seatbelts, please.*
  - *We will take off in about ten minutes. (budoucí fakt)*
  - *We will be taking off in about ten minutes. (podle plánu)*
  - *We are taking off in about ten minutes.*
  - *We are going to take off in about ten minutes.*

- *George will help us with moving the furniture.*
(budoucí fakt; případně předpověď, vlastní přesvědčení)
- *George will be helping us with moving the furniture.*
(dle předchozí domluvy)
- *We are going to Leonard Cohen's concert on Friday.*
  - *Will you go, too?* (pozvání)
  - *Will you be going, too?* (dotaz na případné budoucí plány)
  - *Are you going, too?* (dotaz na budoucí plány)

2.6.4 Časové věty

Stejně jako v češtině, i v angličtině jsou zcela běžná souvětí o dvou větách, z nichž jedna je větou hlavní a druhá větou vedlejší. Obsahuje-li vedlejší věta příslovecné určení času, pak ji zpravidla nazýváme větou časovou. Pokud je takovéto souvětí v čase přítomném, nebo minulém, pak gramatický čas v obou větách zůstává stejný.

- *I get angry whenever I see my mother in law!*
(1. věta hlavní – 2. věta vedlejší; obě věty v přítomném čase)
- *As soon as I saw him, I knew he was very sad.*
(1. věta vedlejší – 2. věta hlavní; obě věty v minulém čase)

V případě budoucího času ovšem dochází ke změně. Přestože obě věty z pragmatického hlediska popisují budoucí čas, pouze věta hlavní zůstává v budoucím čase. Věta vedlejší se totiž posunuje nazpět do času přítomného. Jak již však bylo řečeno, i přes tento gramatický posun věta referuje o budoucnosti. Takovéto věty pak nazýváme větami časovými.

Časové věty jsou obvykle uvozeny výrazy ***before, after, when, while, until (till), once, as soon as*** a též ***as long as***.

- *Don't worry, I will water your plants while you are on holiday.*
- *I will go out when it stops raining.*
- *I'll make some popcorn before the film starts.*

Mluvíme-li o tom, že se jedna událost odehraje dříve než druhá, pak je možné namísto času přítomného použít **čas předpřítomný**. K tomu obvykle dochází při použití výrazů ***when, after, until, as soon as*** (Murphy, 1994, s. 50).

- I will go out *after* I finish my homework.
- I will go out *after* I have finished my homework.
- You'll feel better *when* you drink this medicine.
- You'll feel better *when* you've drunk this medicine.

Přestože je volba mezi přítomným a předpřítomným časem obvykle výhradně v kompetenci mluvčího, v případě, že časová věta popisuje nějakou déle trvající činnost, je obvyklejší použití předpřítomného času namísto času přítomného (Hewings, 1999, s. 188).

- I will write a new novel *after I have written this collection of poems.*
(spíše než „... after I write ...“)
- I will invite you to a housewarming party *when I've built this house.*
(spíše než „... when I build ...“)

Pořadí vět je samozřejmě možné dle libosti měnit. Začíná-li však souvětí větou vedlejší, pak je třeba jednotlivé věty oddělit čárkou.

- I will call you *as soon as I see her.* – *As soon as I see her, I will call you.*

Je též dobré mít na paměti, že hlavní věta souvětí, jehož součástí je věta časová, nemusí být nutně v budoucím čase. K tomuto jevu obvykle dochází tehdy, obsahuje-li věta hlavní rozkaz, či modální sloveso.

- You can go out *when you have finished your homework.*
- Don't forget to lock the door *when you go out.*
- You must call us *as soon as the exam is over.*
- We should leave *before your wife arrives.*

Na procvičení:

I. Vyberte správnou možnost.

1. Would you like another piece of cake? Ok, I *will / am going to* have another one.
2. The operation *will / will be* last about an hour.
3. We are pretty sure she *will like / will be liking* the present.
4. I can't come at seven. I'll still *work / be working* at the time.
5. He is convinced that people *will still be using / are still going to use* petrol engines in the next century.
6. Do you have any plans for tonight? – I don't know yet. Maybe I *will just stay home / am just going to stay home* and relax.
7. The building is very unstable after the earthquake. It *will be collapsing / is going to collapse* soon.
8. There's a party at Steven's tonight. – I know. But I'm not *going / going to go* there. I'm too busy.
9. She's been under a lot of pressure recently. I'm afraid she *is on the point of / will be* having a nervous breakdown.
10. The Czech President *is to meet / is about to meet* his Russian counterpart in Moscow next summer.

II. Vyberte správnou možnost. Více než jedna varianta může být správně.

1. I'm sorry but I can't have dinner with you tonight.
  - a) I am going to meet George at 7 o'clock.
  - b) I am meeting George at 7 o'clock.
  - c) I will be meeting George at 7 o'clock.
  - d) I will meet George at 7 o'clock.
2. This box is too heavy. I can't lift it on my own.
  - a) Ok, I will help you.
  - b) Ok, I'm going to help.
  - c) Ok, I will be helping you.
  - d) Ok, I'm about to help you.
3. I feel a bit dizzy. I think that...
  - a) I am going to faint.
  - b) I will be fainting.
  - c) I am about to faint.
  - d) I am to faint.
4. My brother has already finished secondary school.
  - a) He is going to start university in September.
  - b) He is starting university in September.
  - c) He will be starting university in September.
  - d) He is on the point of starting university in September.
5. According to the TV Guide, ...
  - a) the film starts at 8 o'clock.
  - b) the film is starting at 8 o'clock.
  - c) the film is going to start at 8 o'clock.
  - d) the film is about to start at 8 o'clock.

III. Utvořte správně budoucí časové věty.

1. When I _____ (come) home, I _____ (have) a beer!
2. We should _____ (stop) drinking before we _____ (get drunk).
3. My husband _____ (look after) the kids while I _____ (be) on the business trip.
4. She _____ (help) us after she _____ (finish) her homework.
5. I _____ (not believe) you until you _____ (show) me some evidence!

Klíč na straně 79

2.7 Předbudoucí časy

Předbudoucí časy fungují podobně jako časy předpřítomné pouze s tím rozdílem, že na dané události nenahlížíme z pohledu přítomnosti, nýbrž z určitého konkrétního bodu v budoucnosti. Chceme-li tedy v přítomnosti říci, že jsme již něco udělali, přičemž nspecifikujeme, kdy přesně k dané události došlo, pak použijeme předpřítomný čas prostý. Na druhou stranu, máme-li v úmyslu říci, že v nějakém konkrétním čase v budoucnosti již něco bude uděláno, tedy že k této události dojde v nspecifikované době před tímto konkrétním časem v budoucnosti, pak použijeme čas předbudoucí prostý. Říkáme-li však v přítomnosti, jak dlouho již nějaká činnost trvá, používáme předpřítomný čas průběhový. Podobně v budoucnosti používáme předbudoucí čas průběhový ve chvíli, kdy popisujeme, jak dlouho již nějaká činnost bude do daného bodu v budoucnosti trvat.

2.7.1 Předbudoucí čas prostý

Jak bylo řečeno v úvodu této kapitoly, předbudoucí čas je svým použitím, ale i tvořením, do značné míry podobný času předpřítomnému. Ovládáme-li tedy tvorbu a použití předpřítomného času, neměl by nám předbudoucí čas činit větší obtíže.

Použití předbudoucího času je v zásadě poměrně jednoduché. Vždy, když chceme říci, že něco bude uděláno, či něco skončí před určitým konkrétním bodem v budoucnosti, pak použijeme předbudoucí čas.

- *I'll have finished cooking before you get home.*
(tj. Až přijdeš domů, už budu mít uvařeno.)
- *You will have arrived home before it starts raining.*
(tj. Dorazíte domů ještě předtím, než začne pršet.)

Povšimněte si, že druhý příklad představuje souvětí, jež kombinuje hlavní větu v předbudoucím čase a vedlejší větu časovou, která je sice gramaticky v čase přítomném, odkazuje však na budoucnost (viz podkapitola 2.6.4).

Další příklady použití předbudoucího času:

- *By this time next year, I will have passed my school-leaving exams.*
- *I won't have finished painting the rooms by Friday.*
- *Let's hope we will have cleaned all this mess before mum comes home.*
- *I don't want to meet my ex at the party. We should go later and hope she will have left before we get there.*

Oznamovací věty v předbudoucím čase prostém tvoříme spojením **podmětu**, modálního slovesa *will*, pomocného slovesa *have* a **příčestí minulého** (třetího tvaru) hlavního slovesa věty.

podmět + will + have + příčestí minulé

Otázky v předbudoucím čase prostém tvoříme **inverzí podmětu** a modálu *will*.

- *You will have finished your homework by 7 o'clock.*
Will you have finished your homework by 7 o'clock?
- *The builders will have built the house by summer.*
Will the builders have built the house by summer?

Zápory v předbudoucím čase prostém tvoříme přidáním *not* za modální sloveso *will*. Opět je zde možné použít kontrahovanou formu *won't*.

- *You will not have finished your homework by 7 o'clock.*
- *The builders won't have built the house by summer.*

2.7.2 Předbudoucí čas průběhový

Podobně jako předpřítomný čas průběhový, i předbudoucí čas průběhový poskytuje informace o délce trvání nějaké akce, či situace. Avšak zatímco předpřítomný čas průběhový popisuje, jak dlouho něco trvá doted', předbudoucí čas průběhový informuje o tom, jak dlouho již bude něco trvat v určitém bodě v budoucnosti.

Srovnejte:

- *I have been working for this company for 20 years.*
(tj. Pracuji pro tuto firmu již 20 let – nyní je tomu tedy již dvacet let, co jsem začal pracovat pro tuto firmu)
- *Next Monday, I will have been working for this company for 20 years.*
(tj. Příští pondělí pro tuto firmu budu pracovat už 20 let – příští pondělí tomu tedy bude již 20 let, co jsem začal pracovat pro tuto firmu)

Další příklady použití předbudoucího času průběhového:

- *You have been running for 5 minutes. So in another 5 minutes, you will have been running for 10 minutes.*
- *Tomorrow, I will have been waiting for 4 weeks for my car to be repaired.*
- *Next week, Peter will have been trying to convince Susan to marry him for a year.*

Je třeba dávat pozor na **stavová slovesa**, která stejně jako v ostatních časech, ani v čase předbudoucím netvoří čas průběhový. Namísto toho jsou obvykle v čase prostém.

- *In July, my grandparents will have been married for 50 years.*
- *In two weeks, we will have known each other for 2 years.*

Pro další informace ohledně volby mezi předbudoucím časem prostým a průběhovým viz podkapitola 2.3.2.

Oznamovací věty v předbudoucím čase průběhovém tvoříme spojením **podmětu**, modálního slovesa **will**, pomocného slovesa **have**, pomocného slovesa **been** a **hlavního slovesa** s koncovkou **-ing**.

podmět + will + have + been + sloveso + -ing

Otázky v předbudoucím čase průběhovém tvoříme **inverzí podmětu** a modálu **will**.

- *You will have been repairing the cottage for 3 years tomorrow.
Will you have been repairing the cottage for 3 years tomorrow?*
- *Their children will have been sleeping for 10 hours.
Will their children have been sleeping for 10 hours?
How long will their children have been sleeping?*

Zápor v předbudoucím čase průběhovém tvoříme přidáním **not** za modální sloveso **will**. Opět je možné též použít kontrahovanou formu **won't**.

- *You will not have been repairing the cottage for 3 years tomorrow.*
- *Their children won't have been sleeping for 10 hours.*

Na procvičení:

- I. Doplněte mezery za použití správné formy slovesa v závorce v předbudoucím čase prostém, nebo průběhovém.
  1. Don't worry. I will _____ (repair) the broken radio before your parents return.
  2. I'm a car mechanic. I started repairing cars on my 19th birthday. Next Tuesday, I will be 40 years old. That means I will _____ (repair) cars for 21 years.
  3. In 20 years, our children will _____ (grow up) and _____ (move) out. I'm looking forward to that very much.
  4. The day after tomorrow, Peter's parents will _____ (live) in the same house for 45 years.
  5. She says she will _____ (pass) all the exams by the end of the term.

3 Stavba anglické věty; slovesa a další gramatické struktury

Závěrečná kapitola této práce se soustředí na vybrané gramatické jevy, které do jisté míry souvisí se systémem anglických gramatických časů. Pozornost je v první řadě věnována základní struktuře anglických vět a souvětí. Ve druhé části této kapitoly jsou popsány základní charakteristiky a specifika anglických sloves. Poslední dvě podkapitoly této práce se pak zabývají trpným rodem a podmínkovými větami, jakožto nezastupitelnými gramatickými fenomény, jejichž znalost je pro studenty anglického jazyka zcela zásadní.

3.1 Slovosled anglické věty

Anglický jazyk se vzhledem ke své gramatické struktuře a zejména pak v důsledku absence skloňování spoléhá při tvorbě věty na pevný slovosled, který jasně definuje, jakou funkci ve větě jednotlivá slova zastávají. V zásadě lze například říci, že podmět je podmětem věty proto, že stojí na prvním místě, zatímco předmět je předmětem proto, že stojí za slovesem. Český jazyk je ovšem z tohoto hlediska zcela jiný, neboť jeho gramatická struktura umožňuje mluvčímu s přihlédnutím k určitým pravidlům měnit slovosled dle libosti v závislosti na tom, co chce zdůraznit. Tento fenomén ilustruje následující příklad.

- *Petr viděl Pavla.* - Podmětem věty je Petr, předmětem je Pavel.
- *Pavla viděl Petr.* - Podmětem věty je stále Petr, Pavel zůstává předmětem.

V anglickém jazyce je tomu ovšem jinak.

- *Peter saw Paul.* - Podmětem věty je Petr, předmětem je Pavel.
- *Paul saw Peter.* - Podmětem věty je Pavel, Petr je předmětem.

Jak je patrné z výše uvedených příkladů, změna slovosledu v českém jazyce vedla pouze k akcentování předmětu jeho umístěním na začátek věty, přičemž význam věty zůstal zachován. V anglickém jazyce ovšem vzhledem k absenci skloňování dochází ke změně významu věty, neboť povaha větných členů je definována jejich pozicí ve větě.

Z výše uvedeného tedy vyplývá, že správné použití větné stavby je v anglickém jazyce mnohdy zcela klíčové pro správné porozumění významu vyřčené věty. Tato podkapitola poskytuje čtenáři přehled o základních pravidlech, jimiž je třeba se při tvoření anglické věty řídit.

3.1.1 Základní pravidla slovosledu – SVOMPT a *There is*

Základní slovosled anglické věty bývá obvykle definován pomocí mnemotechnické pomůcky **SVOMPT**. Tento zdánlivě nesmyslný sled písmen v sobě ukrývá klíč k tvorbě běžné oznamovací anglické věty.

S	- subject	- podmět		<i>George</i>
V	- verb	- sloveso	(tj. přísudek)	<i>spoke</i>
O	- object	- předmět		<i>to his friend</i>
M	- manner	- způsob	(jak)	<i>quietly</i>
P	- place	- místo	(kde)	<i>in the pub</i>
T	- time	- čas	(kdy)	<i>last night.</i>

Poměrně častou chybou bývá odtržení předmětu od slovesa a vsunutí jiného větného členu jako v následujícím případě:

S	V	M	O
<i>*Jane</i>	<i>speaks</i>	<i><u>fluently</u></i>	<i>three languages.</i>

Správný slovosled věty by ovšem měl být:

S	V	O	M
<i>Jane</i>	<i>speaks</i>	<i>three languages</i>	<i><u>fluently.</u></i>

Navzdory výše uvedeným pravidlům existují ovšem i v anglickém jazyce různé variace slovosledu, jejichž podrobný popis a vysvětlení by mohly vydat na samostatnou publikaci. Mírně pokročilým studentům by však mělo stačit pamatovat na to, že se mohou setkat s různými odlišnostmi od standardního slovosledu, které se řídí konkrétními pravidly a mohou tedy být navzdory prvnímu dojmu gramaticky zcela správně. Mezi tyto fenomény patří například možnost umístit určení času na začátek věty (neměli bychom jej však zapomenout oddělit čárkou).

Existenční vazbu *there is/are/was/were* používáme v současné angličtině obvykle tehdy, je-li z nějakého důvodu potřeba umístit podmět jinam, než na začátek věty. Nejčastěji tedy tuto vazbu uplatníme v případě, chceme-li říci, že se někde něco nachází. Hewings v této souvislosti upozorňuje na skutečnost, že existenční vazbu obvykle používáme pouze tehdy, chceme-li něco představit, či zmínit poprvé. Obvykle se tedy jedná o něco víceméně neurčitého (1999, s. 230).

- *There is only a table and two chairs in the room.*
(tj. V místnosti je jen stůl a dvě židle.)
- *But there are also beautiful pictures on the walls.*
(tj. Ale také tam jsou krásné obrazy na stěnách.)

- *There is a cat in the living room!*
(tj. V obýváku je /nějaká/ kočka!)

ale:

- *The cat is in the living room.*
(tj. Kočka je v obýváku. – máme na mysli naši/konkrétní kočku)

Určení místa (případně času) můžeme pro zdůraznění ve větě umístit i na začátek, měli bychom jej však oddělit čárkou.

- *There are no animals in this forest.*
- *In this forest, there are no animals.*

Existenční vazbu lze používat v různých časech. Zároveň může být též součástí otázek a jiných gramatických struktur. Je také třeba mít na paměti, že slovo *there* se ve větě může objevit vícekrát v různém významu, či v kombinaci s výrazem *here*, nebo jiným určením místa (*There is ... there.* – existenční vazba / určení místa.).

- *I think there won't be any problems with the new software.*
- *When we came to the park, there were only flowers there. But I remembered there had been some trees a few years earlier, too.*
- *Was there anybody else?*
- *There used to be a nice pub here but it has been closed and now there is going to be a shopping centre instead.*

3.1.2 Otázky přímé a nepřímé + úvod do nepřímé řeči

V anglickém jazyce existují v zásadě dva základní typy otázek: otázky přímé a otázky nepřímé. Přímé otázky se běžně řídí pravidly tvoření otázek, jež jsou specifická pro jednotlivé gramatické časy (viz kapitola 2). K jiné situaci ovšem dochází, je-li otázka tzv. otázkou nepřímou.

Nepřímé otázky jsou v podstatě tázací souvětí o dvou větách, z nichž jedna je větou hlavní a jedna větou vedlejší. Věta hlavní je pak běžnou větou tázací, zatímco **věta vedlejší**, ač se jedná o nedílnou součást tázacího souvětí, má **slovosled** běžné **oznamovací věty**.

Běžná otázka:

- *Where does your brother live?*

Nepřímá otázka:

- *Do you know where your brother lives?*

nikoli:

*Do you know where does your brother live?

*Do you know where lives your brother?

Další příklady přímých a nepřímých otázek.

- *How much does it cost?*
Do you have any idea how much it costs?
- *Excuse me. Where is the train station?*
Excuse me. Do you know where the train station is?

Stejná pravidla slovosledu platí i pro **nepřímou řeč** a otázky v nepřímé řeči. V těchto souvětích navíc platí, že pokud je sloveso ve větě hlavní v minulém čase, pak ve vedlejší větě dochází k časovým posunům dle níže uvedeného vzorce. Časový posun ovšem není nutný, je-li předmětem výpovědi skutečnost, která je trvalá a je tudíž i nyní stejně pravdivá, jako byla v době promluvy (viz příklad níže)

přítomný čas	→ minulý čas
předpřítomný čas	→ předminulý čas
minulý čas	→ předminulý čas
<i>will, can, shall</i>	→ <i>would, could, should</i>

(předminulý čas se nemění)

- *Do you know what time it is?*
Did you know what time it was?
→ *She asked me what time it was.*
nikoli:
*She asked me what is/was the time.
*She asked me what time it is.

- *She doesn't know where the train station is.*
She didn't know where the train station was.
→ *She asked me where the train station was.*
nikoli:

*She asked me where is/was the train station.

Následující větu však akceptovat lze vzhledem k tomu, že poloha nádraží je víceméně trvalá.

She asked me where the train station is.

Další příklady nepřímé řeči.

- *What time does the shop close?*
My mother wants to know what time the shop closes.
My mother wanted to know what time the shop closed.
- *Where are you going?*
The police officer wants to know where I am going.
The police officer asked me where I was going.

Pamatujte, že v nepřímých otázkách je důležité vyvarovat se používání záporných dotazů, neboť tyto v sobě inherentně obsahují výtku vůči příjemci sdělení.

- *Do you know what time it is?*
(tj. Nevíš, kolik je hodin?)
- *Don't you know what time it is!?*
(tj. Copak ty nevíš, kolik je hodin?!)

Povšimněte si též, že jednotlivé věty v souvětích **nejsou**, na rozdíl od češtiny, v důsledku přítomnosti spojovacího výrazu (*where, what time, ...*) obvykle **odděleny čárkami**.

Na procvičení:

- I. Přeložte věty do anglického jazyka za použití správného slovosledu.
  1. Pracoval v tom obchodě dva roky.
  2. Minulý týden si v tom obchodě koupila nové auto.
  3. Tento problém nemá žádné řešení. (There is...)
  4. V naší zahradě je mnoho květin.
  5. Před tím zemětřesením tu býval krásný kostel.
  6. Promiňte, pane. Nevíte, kde bydlí pan doktor Jones?
  7. Moje babička nikdy nevěděla, kde jsou její brýle.
  8. Bude obrovské pozdvižení, až se o tom doslechnou.
  9. Řekl mi, že v tom baru nikdy předtím nebyl.
  10. Chtěli bychom vědět, v kolik ta show začíná.

Klíč na straně 81

3.2 Slovesa

Jistě není třeba zdůrazňovat, že slovesa jsou jednou z nejdůležitějších složek současných jazyků. Pomocí sloves můžeme vyjádřit celou plejádu významů – činnosti, myšlenkové pochody, stavy, ale také gramatické časy, trvání a v některých jazycích též osobu, číslo, rod a podobně. Tato kapitola shrnuje nejdůležitější charakteristiky anglických sloves, kterých by si studenti angličtiny měli být vědomi.

3.2.1 Akční a stavová slovesa

Jedním z nejdůležitějších dělení anglických sloves je dělení na slovesa akční a slovesa stavová. Tato podkapitola podává základní informace o používání těchto sloves.

Akčními slovesy rozumíme taková slovesa, která popisují nějakou činnost, ať už fyzickou, či duševní (což je ovšem méně časté). Řadíme sem například slovesa:

go, do, make, sleep, speak, enjoy, think (ve smyslu přemýšlet)

Stavová slovesa naproti tomu, jak název napovídá, popisují stavy, a to jak stavy fyzické, tak i duševní, či okolnostní. Mezi stavová slovesa patří například slovesa:

adore, assume, be, believe, belong to, consist of, contain, cost, depend, deserve, desire, despise, detest, dislike, doubt, envy, exist, hate, intend, know, lack, like, love, matter, mean, need, owe, own, pity, possess, prefer, realize, regret, remember, resemble, seem, suppose, understand, want, wish

(Eastwood, 1994, s. 89; Hewings, 1999, s. 4; Murphy, 1994, s. 8)

Zásadní rozdíl mezi akčními a stavovými slovesy spočívá z hlediska gramatiky ve skutečnosti, že **stavová slovesa** obvykle **netvoří průběhové časy**. Je-li tedy ve větě, kde bychom běžně uplatnili průběhový čas, použito stavové sloveso, nezbývá nám, než nahradit čas průběhový časem prostým. Z toho důvodu se můžeme setkat se dvěma velmi podobnými větami, jejichž význam může být téměř identický, avšak gramatická struktura (resp. gramatický čas) je odlišná.

- *I am enjoying this party very much!*
(*enjoy* = akční sloveso → přít. čas průběhový)
- *I like this party very much!*
(*like* = stavové sloveso → přít. čas prostý)

Navzdory výše uvedenému pravidlu ovšem u některých stavových sloves platí, že je možné použít je v průběhovém čase v případě, kdy chceme zdůraznit dočasnost nějaké situace (Hewings, 1999, s. 4). Eastwood dodává, že se může jednat například o aktivní postoje k právě probíhajícím situacím (1994, s. 80).

- *I love parties.* (všeobecný postoj)
- *I'm loving this party!* (dočasná situace)

Je však nutno podotknout, že takovéto použití stavových sloves by mohlo být z pohledu některých lingvistů považováno za negramatické.

V anglickém jazyce rovněž platí, že některá slovesa mohou být stavová i průběhová, přičemž význam těchto sloves bývá do jisté míry odlišný.

• <i>have</i>	- vlastnit		<i>have</i>	- konat se, dát si, ...
• <i>think</i>	- myslet (si)		<i>think</i>	- přemýšlet
• <i>be</i>	- být		<i>be</i>	- chovat se
• <i>see</i>	- vidět		<i>see</i>	- <i>setkat se</i>

- *We have a very nice flat.*
- *We 're having a party on Friday. Will you come?*
- *They think we are stupid, don't they?*
- *What are you thinking about?*
- *He is a very friendly man.*
- *He is being very mean today.*
- *I'm afraid they don't see the difference.*
- *Do you have any plans for this evening? Yes, I'm seeing Ann.*

Zároveň také existují slovesa, která mohou být průběhová i stavová a jejich význam zůstává prakticky nezměněn. Do této kategorie spadají slovesa *hurt, ache, feel, look* (ve významu vypadat).

- *You look great today. - You 're looking great today.*
- *How do you feel? - How are you feeling?*
- *Did his leg hurt? - Was his leg hurting?*

3.2.2 Základy používání modálních sloves

Modální – neboli způsobová – slovesa, jsou specifickým druhem sloves, která se svou funkcí a použitím nejvíce podobají slovesům pomocným, neboť je obvykle používáme v kombinaci s dalšími slovesy. Mezi základní modály řadíme: ***will, would, can, could, may, might, shall, should, must.***

Modální slovesa mají, na rozdíl od sloves standardních, následující specifika.

- a) Jsou následována holým infinitivem (tj. bez předložky *to*)
  - *I will go. (nikoli *I will to go.)*
- b) Sama nemají infinitivní formu (**to can, to must...*) a nemohou tedy ve větě stát v pozici, kde je z gramatického hlediska nutné infinitiv použít
  - **I will must go home.*

Infinitiv modálních sloves pak nahrazujeme následujícími opisnými tvary.

- ***can*** - ***be able to*** - *I will be able to go home.*
- ***must*** - ***have to*** - *I will have to go by car.*

- c) Mají stejný tvar ve všech osobách jednotného i množného čísla (*I can, you can, he can, we can, you can, they can*)
- d) Nemohou tvořit minulý čas standardním způsobem (tj. přidáním koncovky *-ed*). Na tomto místě je třeba zmínit, že některá modální slovesa jsou v podstatě minulými tvary jiných modálních sloves.

základní tvar	minulý tvar
<i>will</i>	<i>would</i>
<i>can</i>	<i>could</i>
<i>may</i>	<i>might</i>
<i>shall</i>	<i>should</i>

Je však třeba mít na paměti, že tyto minulé formy obvykle vyjadřují podmínění, nikoli minulost.

- *I will go home.* Půjdu domů.
- *I would go home.* Šel bych domů.
- *We can buy a new house.* Můžeme si koupit...
- *We could buy a new house.* Mohli bychom si koupit...
- *It may be interesting.* Může to být zajímavé.
- *It might be interesting.* Mohlo by to být zajímavé.
- *What shall we do?* Co budeme dělat?
- *What should we do?* Co bychom měli dělat?

Výjimku z tohoto pravidla tvoří modální sloveso **could**, které může vyjadřovat jak podmínění, tak minulost (viz podkapitola 2.5.1). Modály **can** a **must** pak mohou tvořit minulé čas opět pomocí opisných tvarů.

- **can** - **was/were able to** - *I was able to go home.*
- **must** - **had to** - *I had to go by car.*

e) Modální slovesa **will** a **shall** používáme při tvoření budoucího času (viz podkapitola 2.6.1.1)

Oznamovací věty s modálními slovesy tvoříme umístěním modálu před hlavní sloveso věty ve tvaru holého infinitivu (tj. bez předložky *-to*).

- *You should keep your dog on a leash.*
- *We must return home in time.*

Otázky s modálními slovesy tvoříme **inverzí** modálního slovesa a podmětu věty. Při tvorbě otázek s modálem **must** obvykle používáme opisnou formu **have to**, přičemž otázku tvoříme dle pravidel příslušného gramatického času (*Do, did, ...*).

- *Your son can go home.* - *Can your son go home?*
- *We should leave.* - *Should we leave?*
- *They must speak quietly.* - *Do they have to speak quietly?*

Zápor s použitím modálních sloves tvoříme přidáním *not* za modální sloveso. Je též možné použít kontrahované formy *won't*, *wouldn't*, *can't*, *couldn't*, *shan't*, *shouldn't*, *mustn't* a řidčeji též *mayn't*, *mightn't*. Sloveso *can* pak píšeme dohromady se zápořem *not* – tedy *cannot*.

- *Your son can't go home.*
- *We should not leave.*

Je ovšem třeba dávat si pozor na používání modálu *must* v záporu, neboť pak se mění jeho význam. **Must not (mustn't)** totiž znamená **nesmět**. Chceme-li tedy říci **nemuset**, musíme opět použít opisnou formu – **do not have to / don't have to**.

- *They don't have to speak quietly.* - Nemusejí mluvit potichu.
- *They must not speak quietly.* - Nesmějí mluvit potichu.

Na procvičení:

- I. Vyberte správnou variantu (v určitých případech mohou být správně obě).
  1. *Are you believing / Do you believe* in God?
  2. What *do you think / are you thinking* about?
  3. *Are you thinking / Do you think* he will come?
  4. Where is Susan? She *has / is having* a shower.
  5. Why *are you / are you being* so annoying today?
  6. *Are you feeling / Do you feel* better now?
  7. You *can not / can't* go home yet.
  8. You *don't have to / mustn't* be afraid. It won't hurt.
  9. We tried to open the bottle, but we *weren't able to / couldn't* do it.
  10. I think you will *have to / must* go home.

Klíč na straně 82

3.3 Trpný rod

Český i anglický jazyk umožňují mluvčímu tvořit věty dvěma způsoby – v činném, nebo trpném rodě. V zásadě lze říci, že činný rod používáme tehdy, mluvíme-li o tom, co někdo/něco dělá. Podmět věty je tedy původcem/činitelem děje. V trpném rodě naopak mluvíme o tom, co je někomu/něčemu děláno. V těchto případech se pak předmět věty stává podmětem a my se dozvídáme o tom, co je mu děláno, nikoli co dělá. Srovnejte následující příklady.

- *Someone robbed Peter.* - Někdo okradl Petra. = činný rod
- *Peter was robbed.* - Petr byl okraden. = trpný rod

Zatímco v první větě je podmětem „někdo,“ kdo něco udělal Petrovi, který zde figuruje v pozici předmětu, ve druhé větě se Petr stává podmětem a je zde řečeno, co mu bylo uděláno, nikoli, co udělal.

Ačkoli, jak ilustruje předchozí příklad, tvorba a funkce trpného rodu jsou v češtině i v angličtině dosti podobné, jejich použití a četnost se do značné míry liší. Zatímco v českém jazyce preferujeme věty začínající podmětem „někdo“ a trpné rody používáme spíše výjimečně, a to zejména ve formálním kontextu, v anglickém jazyce je používání trpného rodu mnohem častější a je poměrně běžnou záležitostí i v neformálním jazyce.

Sklobíme-li poznatky Alexandra, Hewingse a Parrota, pak můžeme konstatovat, že trpný rod v anglickém jazyce používáme zejména v následujících situacích (Alexander, 1990, s. 184; Hewings, 1999, s. 60; Parrot, 2000, s. 331 – 332).

- a) V případech, že činitel děje je neznámý, nepodstatný, zřejmý, nebo se jedná o činnost lidí všeobecně.
  - *A police officer was shot yesterday.*
  - *Becherovka is produced in Carlsbad.*
  - *More information can be found on page six.*
  - *It is said that Einstein was very smart.*
- b) Když nechceme přičítat zodpovědnost konkrétní osobě.
  - *Your car will be repaired tomorrow.*
  - *Don't worry. The problem will be solved soon.*
- c) Soustředíme-li se na činnost samotnou, případně na její výsledek, nikoli na činitele/původce.
  - *Our house was damaged during the floods.*
- d) Popisujeme-li fakta týkající se postupů, procedur a podobně.
  - *Potatoes are usually harvested twice a year.*
  - *These goods must be stored separately.*
- e) Je-li podmět věty příliš dlouhý. V takové situaci nám trpný rod umožňuje dát jej na konec věty.
  - *I was surprised by his decision to give up his job and move to Florida right after the divorce.*
spíše než:
    - *His decision to give up his job and move to Florida right after the divorce surprised me.*
- f) Ve formálním jazyce, zejména pak v akademickém stylu psaní.
  - *It might be claimed that Johnson's postulation is somewhat misleading.*

Při používání trpných rodů je též třeba mít na paměti, že větu v trpném rodě lze stvořit pouze tehdy, je-li hlavní sloveso tranzitivní – tedy takové, které se může pojit s předmětem. Je-li pak sloveso intransitivní (nepojí se s předmětem),

pak s jeho pomocí nelze stvořit větu v trpné rodě. Mezi taková slovesa patří například: *come, go, belong, happen, seem, occur, sleep, ...*

Na rozdíl od češtiny je v anglickém jazyce za určitých podmínek možné tvořit trpný rod dvěma způsoby. Je-li totiž ve větě použito sloveso ditranzitivní – tedy takové, které se může pojít se dvěma předměty, pak je možné vytvořit dvě varianty jedné věty, jejichž význam je v podstatě identický. Standardně je jeden z těchto předmětů ve 3. pádě a druhý ve 4. pádě, přičemž je ovšem nezbytné, aby bylo možné umístění těchto dvou předmětů ve větě vzájemně střídat - např. *give somebody something / give something to somebody*) Mezi taková slovesa patří například *give, lend, offer, promise, sell, show, tell, throw*.

- *They gave me some advice.* - *I was given some advice.*
- *They gave some advice to me.* - *Some advice was given to me.*
- *Someone offered him a job.* - *He was offered a job.*
- *Someone offered a job to him.* - *A job was offered to him.*

Trpný rod může být též následován slovesem v plném infinitivu a to v případech, že je ve větě použito sloveso, za kterým obvykle bývá vedlejší věta uvedená spojkou *that*. Mezi tato slovesa patří například *believe, consider, say, think, understand*.

- *People think he is a fool.* - *He is thought to be a fool.*
- *People thought he was dead.* - *He was thought to be dead.*

Chceme-li zdůraznit, kým byla daná akce vykonána, pak můžeme použít předložku *by*.

- *The bank was robbed by an infamous local gang.*
- *New Windows system should be launched by Microsoft next month.*

Pokud jde o tvoření vět v trpném rodě z hlediska gramatických časů, pak lze říci, že trpný rod je možné používat ve všech časech, ovšem četnost používání trpných rodů v jednotlivých časech se poněkud liší. Laicky řečeno, v některých časech je trpný rod zcela běžný, zatímco v jiných (zejména některých průběhových) časech je použití trpného rodu spíše výjimkou. Tvoření trpných rodů v jednotlivých časech se vždy řídí pravidly tvoření vět v daném čase.

Oznamovací věty v trpném rodě tvoříme spojením **podmětu**, pomocného slovesa *to be* ve správném tvaru dle použitého času a **příčestí minulého** (tj. standardní slovesa s koncovkou *-ed*, nepravidelná slovesa ve třetím tvaru – viz Seznam nepravidelných sloves na straně 88).

podmět + be + příčestí minulé

- *Skoda cars are made in Mladá Boleslav.*
- *His car is being repaired at the moment.*

- *His car will be repaired tomorrow.*
- *His car is going to be repaired soon.*
- *His car was repaired yesterday.*
- *His car has already been repaired.*
- *His car had been repaired before he arrived.*

Otázky v trpném rodě tvoříme vždy v souladu s pravidly tvoření otázek pro daný gramatický čas.

- *Are Skoda cars made in Mladá Boleslav?*
- *Is his car being repaired at the moment?*
- *Will his car be repaired tomorrow?*
- *Is his car going to be repaired soon?*
- *Was his car repaired yesterday?*
- *Has his car already been repaired?*
- *Had his car been repaired before he arrived?*

Zápory v trpném rodě tvoříme přidáním **not** na příslušné místo dle použitého gramatického času.

- *Skoda cars are not made in Nošovice.*
- *His car is not being repaired at the moment.*
- *His car won't be repaired tomorrow.*
- *His car is not going to be repaired soon.*
- *His car wasn't repaired yesterday.*
- *His car hasn't been repaired yet.*
- *His car hadn't been repaired before he arrived.*

Trpný rod lze používat i v kombinaci s **modálními slovesy**.

- *His car must be repaired today.*
- *This house should be finished by next week.*

Na procvičení:

- I. Převeďte věty z činného do trpného rodu.
  1. Somebody bought this house yesterday.
  2. When did they publish the secret information?
  3. Blizzard is going to publish a new game next month.
  4. They are painting the walls in my flat at the moment.
  5. Have the police found the criminal yet?
  6. Someone will do it in time.
  7. Do they deliver the newspaper every day?
  8. You can sell a lot of things over the internet.
  9. People say she has been married four times.
  10. We should give her a nice present.

3.4 Podmínkové věty

Podmínkové věty jsou gramatickým fenoménem, který českým studentům angličtiny mnohdy dělá nemalé potíže. Studenti často nejen nevědí, jak se podmínkové věty správně tvoří, ale zejména si nejsou jistí, kdy kterou podmínku použít. Na srozumitelnosti pak mnohdy příliš nepřidává ani tradiční dělení podmínkových vět na podmínky reálné a nereálné. Používání podmínkových vět ovšem není zdaleka tak těžké, jak by se na první pohled mohlo zdát a pokud si zapamatujeme několik pravidel, pak bychom neměli mít s tvorbou ani použitím těchto gramatických struktur větší problémy. Tato podkapitola podává základní informace o tvorbě a používání podmínkových vět.

V zásadě lze říci, že existují tři základní druhy podmínkových vět, respektive souvětí – podmínka **budoucí, přítomná** a **minulá**. Každé podmínkové souvětí lze dělit na dvě části – **IF** část a **WILL/WOULD** část. Při tvorbě podmínkových souvětí pak stačí mít na paměti, že v **if** části posouváme čas vždy o jeden krok nazpět – budoucí na přítomný, přítomný na minulý a minulý na předminulý.

➤ **Budoucí podmínkové věty** nás informují o tom, co bude v budoucnu za předpokladu, že bude splněna nějaká podmínka.

- *If I have enough money, I will buy a new car.*
Jestli budu mít dost peněz, koupím si nové auto.
- *If it rains, I will take an umbrella.*
Jestli bude pršet, vezmu si deštník.

V takzvané **if** části je použit **přítomný čas**, přestože mluvíme o **budoucnosti**. Druhá část věty si naopak zachovává standardní budoucí čas vyjádřený modálním slovesem **will**.

➤ **Přítomné podmínkové věty** popisují hypotetickou situaci v současnosti – tedy co by bylo nyní, kdyby byla splněna nějaká podmínka.

- *If I had enough money, I would buy a new car.*
Kdybych měl dost peněz, koupil bych si nové auto. (Ale já je nemám.)
- *If it rained, I would take an umbrella.*
Kdyby pršelo, vzal bych si deštník. (Ale ono neprší.)

V **if** části je použit **minulý čas**, věta ovšem vypráví o **současnosti**. Ve druhé části věty je pak zachována standardní podmíněná přítomnost s použitím modálu **would**. Povšimněte si též, že při tvoření přítomné podmínky je v **if** části možné nahradit minulý tvar slovesa být **was** tvarem **were**.

- *If I was/were you, I wouldn't go there.*

➤ **Minulé podmínkové věty** vyprávějí o hypotetických situacích v minulosti za předpokladu, že by bývala byla splněna nějaká podmínka.

- *If I had had enough money, I would have bought a new car.*
Kdybych býval měl dost peněz, býval bych si koupil nové auto.
(Ale já je neměl.)
- *If it had rained, I would have taken an umbrella.*
Kdyby bývalo pršelo, býval bych si vzal deštník.
(Ale ono nepršelo.)

V *if* části je použit **předminulý čas**, věta však popisuje **minulost**. Ve druhé části je pak použito minulé podmínění za pomoci **would** + tzv. **minulý infinitiv** – tj. *have* + příčestí minulé (sloveso s koncovkou *-ed*, v případě pravidelných sloves, nebo třetí tvar nepravidelného slovesa - viz Seznam nepravidelných sloves na straně 88).

Při tvorbě podmínkových vět je též třeba vzít v potaz skutečnost, že jednotlivé části podmínkových vět je za jistých okolností možné kombinovat. V takových případech pak mluvíme o **smíšených podmínkách**. Můžeme se tedy například setkat se souvětím kombinujícím minulou a přítomnou podmínku.

- *If I had bought a new car when I had money, I wouldn't have to commute to work by bus now.*
Kdybych si býval koupil nové auto, když jsem měl peníze, nemusel bych teď dojíždět do práce autobusem.

Rovněž je třeba si uvědomovat, že pozici jednotlivých částí podmínkových souvětí lze libovolně střídat, přičemž pravidla pro tvoření a význam jednotlivých částí i celého souvětí zůstávají nezměněné. Povšimněte si též, že je-li souvětí spojeno spojkou *if*, pak mezi jednotlivými větami nepoužíváme čárku.

- *If I am rich, I will be happier.*
I will be happier if I am rich.
- *If I was rich, I would be happier.*
I would be happier if I was rich.
- *If I had been rich, I would have been happier.*
I would have been happier if I had been rich.

Na procvičení:

- I. Přeložte podmínkové věty.
  1. Nekupoval bych si tento dům, kdybych byl tebou.
  2. Jestli uvidím cokoli podezřelého, hned ti zavolám.
  3. Kdyby náš dědeček býval aktivnější, žil by déle.
  4. Jestli ten západ vyhraje, koupím vám obrovský dort.
  5. Kdybych to byl býval věděl, tak bych sem nechodil.

Klíč na straně 83

Závěr

Cílem této práce bylo vytvořit srozumitelnou a přehlednou příručku anglické gramatiky, jež by mohla sloužit jak studentům při samostudiu, tak pedagogům při samotné výuce. Největší pozornost pak byla věnována gramatickým časům, jakožto jevu, který obvykle činí studentům značné potíže.

Ve své první kapitole tato práce nejprve seznámila čtenáře s proměnami jazykového vzdělávání na našem území a osvětlila tak příčiny a podmínky, z nichž vychází současná didaktika angličtiny jakožto cizího jazyka, který se u nás v průběhu dvacátého století sice nepřestal vyučovat, avšak jeho značné omezení mělo za následek kolísající kvalitu výuku v porevoluční době, kdy poptávka po anglickém jazyce značně vzrostla. Taktéž zde byly představeny některé minulé i současné učebnice angličtiny a ve stručnosti byla popsána jejich specifika. Dále byla popsána teoretická východiska současné didaktiky jazyků, jmenovitě rámcové vzdělávací programy a školní vzdělávací programy a jejich vliv na průběh jazykového vyučování. V závěru první kapitoly se pak čtenář dozvěděl základní informace o nejběžnějších metodách výuky jazyků.

Druhá kapitola podala čtenáři přehled anglických gramatických časů včetně dalších gramatických fenoménů, jež používání těchto časů doplňují. Bylo představeno všech dvanáct časů a tento výčet byl doplněn o rozličné fráze, které se při vyjadřování časů rovněž používají. Důraz byl kladen na názornost a srozumitelnost a za tímto účelem byly v co nejvyšší míře použity ilustrativní příklady. Popis jednotlivých gramatických časů a přidružených gramatických fenoménů obsahoval vždy nejen pravidla tvoření oznamovacích vět, otázek a záporů, ale zejména též pravidla používání těchto gramatických fenoménů s přihlédnutím k lingvistickému i extralingvistickému kontextu

Třetí a závěrečná kapitola této práce seznámila čtenáře s dalšími gramatickými jevy, které jsou do jisté míry spojené s anglickými gramatickými časy a jejich používáním. V první řadě byla pozornost věnována základům anglického slovosledu v porovnání s větnou strukturou českého jazyka. V této souvislosti bylo též vysvětleno používání existenční vazby a vedlejších vět včetně nepřímých otázek. Druhá část třetí kapitoly byla věnována problematice anglických sloves. Byl popsán rozdíl mezi akčními a stavovými slovesy a čtenář byl rovněž seznámen se základními specifiky sloves modálních a s pravidly jejich používání. Pozornost byla též věnována anglickému trpnému rodu a významné roli, již v současné angličtině hraje. V závěru kapitoly pak byly představeny podmínkové věty z pohledu jednoduchého dělení na podmínky budoucí, přítomné a minulé.

Na samém konci této práce je pak čtenáři poskytnut klíč ke cvičením, jimiž jsou opatřeny jednotlivé podkapitoly v této příručce. Pro úplnost je též přiložen seznam anglických nepravidelných sloves, jejichž znalost je nezbytná pro správné tvoření mnoha gramatických jevů včetně nezanedbatelné části gramatických časů.

Klíč ke cvičením

2.1.1 Přítomný čas prostý

- I. Přeložte následující vět do angličtiny.
1. Chodím do práce každý den.
I go to work every day.
  2. Můj bratranec mluví třemi jazyky.
My cousin speaks three languages.
  3. Umíš hrát na piano?
Can you play the piano?
  4. Jsem tlumočnick. Nepřekládám knihy.
I'm an interpreter. I don't translate books.
  5. Kde bydlí tvoji prarodiče? Bydlí v malém domku.
Where do your grandparents live? They live in a small house.
- II. Vyberte správnou možnost
1. Peter _____ any foreign language.
i. ~~not speaks~~
ii. doesn't speak
iii. ~~doesn't speaks~~
iv. ~~don't speaks~~
  2. Nurses _____ after patients in hospitals.
i. ~~looks~~
ii. ~~not looks~~
iii. ~~don't looks~~
iv. look
  3. My sister _____ business. She _____ law.
i. doesn't study – studies
ii. ~~don't study – study~~
iii. ~~don't studies – studies~~
iv. ~~doesn't studies – studies~~
  4. _____ you work hard? Yes, I _____ very hard.
i. ~~Does – works~~
ii. ~~Does – work~~
iii. Do – work
iv. _____ work

2.1.2 Přítomný čas průběhový

- I. Doplňte do mezer správnou formu slovesa v závorce ve správném čase. (Přítomném prostém, či přítomném průběhovém.)
1. I am reading a book about English history. It is very interesting.
  2. My brother reads a lot of books every year.

3. What does Sally do? – She is a nurse. She works in a hospital.
4. What is Sally doing? – She is reading book, I think.
5. Johnny is living with his grandmother this week because his parents are on holiday.
6. You don't need to take an umbrella. It isn't raining now.
7. I usually enjoy action movies. But I am not enjoying this one.
8. The political situation in Middle East is unstable, so the prices of oil are rising.
9. You are always watching television. You should be more active!
10. I watch this TV series every day. I love it!

2.2.1 Minulý čas prostý

- I. Přeložte následující věty do angličtiny
  1. Když jsem byl dítě, žil jsem na vesnici.
When I was a child, I lived in a village
  2. Koupil si toto auto před dvěma týdny.
He bought this car two weeks ago.
  3. Včera večer jsem přišel domů, vypil šálek mátového čaje a šel spát.
Last night, I came home, drank a cup of mint tea and went to bed.
  4. Když žila v Japonsku, nejedla žádné maso. Jedla jen zeleninu a rýži.
When she lived in Japan, she didn't eat any meat. She only ate vegetables and rice.
  5. Byli velmi šťastní, když uviděli svou dceru na letišti.
They were very happy when they saw their daughter at the airport.

2.2.2 Minulý čas průběhový

- I. Doplňte mezery v textu správným tvarem výrazů v závorkách v minulém čase prostém, nebo průběhovém.
  1. I didn't hear the phone ringing because I was sleeping.
  2. John was waiting for me at the train station when I arrived.
  3. Our children were building a snowman outside while we were wrapping the presents.
  4. It was a horrible day! It was raining, the children were shouting all the time and the neighbour was playing the drums.
  5. I read two books last week. They were both short so I finished them quickly but I didn't like either of them.
  6. I was reading a book before bed last night. It was good but I was so tired that I fell asleep after a few pages.
  7. Mrs. Johnson burnt her hand while she was cooking dinner.

8. Last summer, he worked in a factory.
nebo
Last summer, he was working in a factory.
9. She opened the door slowly and entered the room quietly.
10. But when she was closing the door, she slipped and fell.

2.3.1 Předpřítomný čas prostý

- I. Přeložte následující věty do angličtiny v předpřítomném čase prostém.
  1. Hurá! Vyhrál jsem milion liber!
Hooray! I've won a million pounds.
  2. Kolikrát jsi už byl v Německu?
How many times have you been to Germany?
  3. Zapomněl jsem její jméno.
I have forgotten her name.
  4. Tuto knihu jsem ještě nečetl.
I haven't read this book yet.
  5. Už jsi někdy jedl indické curry?
Have you ever eaten Indian curry?
  6. Ou! Myslím, že jsem si zvrtnul kotník
Ouch! I think I have twisted my ankle.
  7. Vědci objevili novou formu života v Atlantském oceánu.
The scientists have discovered a new form of life in the Atlantic Ocean.
  8. Viděl jsi tento týden Petrovu matku?
Have you seen Peter's mother this week?
  9. Mohl bys koupit nějaké mléko? – Už jsem ho koupil.
Could you buy some milk? – I've already bought it.
  10. Jsem šťastný, protože vláda snížila daně.
I'm happy because the government has reduced taxes.

2.3.2 Předpřítomný čas průběhový

- I. Doplňte mezery vhodnými tvary sloves v závorkách v předpřítomném čase prostém, či průběhovém.
  1. I have never seen this film.
  2. You are out of breath. Have you been running?
  3. How long have you been teaching English?
  4. I haven't watched TV for a week.
  5. Mr. Gates has given a lot of money to the charity this year.
  6. The ground is wet. It has been raining.

7. I have been repairing the coffee machine all day but it still isn't working.
8. Your brother has repaired the coffee machine. It's working again.
9. I have been working for the same company for 20 years.
nebo
I have worked for the same company for 20 years.
10. They have been waiting for you for 20 minutes. Where have you been?
nebo
They have waited for you for 20 minutes. Where have you been?

2.4.1 Předminulý čas prostý

I. Vyberte správnou možnost.

1. When I came to the party, everybody _____.
a) ~~have already left~~
b) ~~has already left.~~
c) had already left.
d) ~~already left.~~
2. He _____ the film was great although he _____ it.
a) said – hadn't seen
b) ~~had said – didn't see~~
c) ~~said – didn't see~~
d) ~~had said – hadn't seen~~
3. I _____ asleep when someone knocked on the door.
a) ~~has just fallen~~
b) ~~have just fallen~~
c) had just fallen
d) ~~just fell~~
4. By the time George arrived, the meeting _____.
a) ~~began~~
b) ~~begin~~
c) ~~has begun~~
d) had begun
5. We played tennis with Jill yesterday but she wasn't very good because she _____ tennis before.
a) had never played
b) ~~never played~~
c) ~~has never played~~
d) ~~have never played~~

2.4.2 Předminulý čas průběhový

- I. Doplňte mezery vhodnými tvary sloves v závorkách v předminulém čase prostém, či průběhovém.
1. I watched Pulp Fiction with my friends yesterday. Everybody knew the film but I had never seen it before.
  2. You were out of breath. Had you been running?
  3. How long had you been teaching when you retired?
  4. I turned the TV on and found out that I had missed 5 episodes of my favourite series. Then I remembered that I hadn't watched TV for a week.
  5. Many people came to Mr. Gates's funeral because he had given a lot of money to the charity that year.
  6. The ground was wet. It had been raining.
  7. I had been repairing the coffee machine all day but it still wasn't working.
  8. I knew that your brother had repaired the coffee machine because it was working again.
  9. I had been working for the same company for 20 years and I was bored so I found a new job.
nebo
I had worked for the same company for 20 years and I was bored so I found a new job.
  10. They had been waiting for you for 20 minutes when you turned up.
nebo
They had waited for you for 20 minutes when you turned up.

2.5 Další způsoby vyjádření minulosti

- I. Vyberte správné možnosti – více než jedna varianta může být správně.
1. When Peter was a child, he _____ play outside every day.
a) could
b) would
c) used to
~~d) was used to~~
  2. They were speaking German so I _____ understand what they were saying.
a) could not
~~b) wouldn't~~
~~c) used to~~
d) couldn't
  3. George _____ getting up so early.
~~a) would~~
b) is not used to

- c) was not used to
~~d) couldn't~~
4. I _____ like beer when I was a teenager.
 a) used to
 b) didn't use to
 e) ~~not used to~~
 d) ~~would~~
5. Lucy _____ blush every time she met George.
 a) would
 b) used to
 e) ~~couldn't~~
 d) ~~didn't used to~~
6. Did aunt Lucy _____ drink milk when she was pregnant?
 a) use to
 b) ~~used to~~
 e) ~~would~~
 d) ~~could~~

2.6 Budoucí časy a další způsoby vyjádření budoucnosti

I. Vyberte správnou možnost.

1. Would you like another piece of cake? Ok, I will / *am going to* have another one.
2. The operation will / *will be* last about an hour.
3. We are pretty sure she will like / *will be liking* the present.
4. I can't come at seven. I'll still work / *be working* at the time.
5. He is convinced that people will still be using / *are still going to use* petrol engines in the next century.
6. Do you have any plans for tonight? – I don't know yet. Maybe I will just stay home / *am just going to stay home* and relax.
7. The building is very unstable after the earthquake. It will be collapsing / *is going to collapse* soon.
8. There's a party at Steven's tonight. – I know. But I'm not going / *going to go* there. I'm too busy.
9. She's been under a lot of pressure recently. I'm afraid she is on the point of / *will be* having a nervous breakdown.
10. The Czech President is to meet / *is about to meet* his Russian counterpart in Moscow next summer.

II. Vyberte správnou možnost. Více než jedna varianta může být správně.

1. I'm sorry but I can't have dinner with you tonight.
  - a) I am going to meet George at 7 o'clock.
  - b) I am meeting George at 7 o'clock.
  - c) I will be meeting George at 7 o'clock.
  - d) ~~I will meet George at 7 o'clock.~~
2. This box is too heavy. I can't lift it on my own.
  - a) Ok, I will help you.
  - b) ~~Ok, I'm going to help.~~
  - c) ~~Ok, I will be helping you.~~
  - d) ~~Ok, I'm about to help you.~~
3. I feel a bit dizzy. I think that...
  - a) I am going to faint.
  - b) ~~I will be fainting.~~
  - c) I am about to faint.
  - d) ~~I am to faint.~~
4. My brother has already finished secondary school.
  - a) He is going to start university in September.
  - b) He is starting university in September.
  - c) He will be starting university in September.
  - d) ~~He is on the point of starting university in September.~~
5. According to the TV Guide, ...
  - a) the film starts at 8 o'clock.
  - b) ~~the film is starting at 8 o'clock.~~
  - c) ~~the film is going to start at 8 o'clock.~~
  - d) ~~the film is about to start at 8 o'clock.~~

III. Utvořte správně budoucí časové věty.

1. When I come / 've come home, I will have a beer!
2. We should stop drinking before we get drunk.
3. My husband will look after the kids while I am on the business trip.
4. She will help us after she finishes / has finished her homework.
5. I will not believe you until you show / have shown me some evidence!

2.7 Předbudoucí časy

I. Doplňte mezery za použití správné formy slovesa v závorce v předbudoucím čase prostém, nebo průběhovém.

1. Don't worry. I will have repaired the broken radio before your parents return.

2. I'm a car mechanic. I started repairing cars on my 19th birthday. Next Tuesday, I will be 40 years old. That means I will have been repairing cars for 21 years.
3. In 20 years, our children will have grown up and moved out. I'm looking forward to that very much.
4. The day after tomorrow, Peter's parents will have lived / have been living in the same house for 45 years.
5. She says she will have passed all the exams by the end of the term.

3.1 Slovosled anglické věty

I. Přeložte věty do anglického jazyka za použití správného slovosledu.

1. Pracoval v tom obchodě dva roky.
He worked in that shop for two years. (SVPT)
2. Minulý týden si v tom obchodě koupila nové auto.
She bought a new car in that shop last week. (SVOPT)
nebo
Last week, she bought a new car in that shop. (T, SVOP)
3. Tento problém nemá žádné řešení. (There is...)
There is no solution to this problem.
4. V naší zahradě je mnoho květin.
There are many flowers in our garden.
5. Před tím zemětřesením tu býval krásný kostel.
There used to be a beautiful church here before the earthquake.
nebo:
Before the earthquake, there used to be a beautiful church here.
6. Promiňte, pane. Nevíte, kde bydlí pan doktor Jones?
Excuse me, sir. Do you know where Doctor Jones lives?
7. Moje babička nikdy nevěděla, kde jsou její brýle.
My grandma never knew where her glasses were.
8. Bude obrovské pozdvižení, až se o tom doslechnou.
There will be a huge uproar when they hear about it.
9. Řekl mi, že v tom baru nikdy předtím nebyl.
He told me he had never been in that pub before.
10. Chtěli bychom vědět, v kolik ta show začíná.
We would like to know what time the show starts.

3.2 Slovesa

- I. Vyberte správnou variantu (v určitých případech mohou být správně obě).
1. *Are you believing* / *Do you believe* in God?
  2. What *do you think* / *are you thinking* about?
  3. *Are you thinking* / *Do you think* he will come?
  4. Where is Susan? She *has* / *is having* a shower.
  5. Why *are you* / *are you being* so annoying today?
  6. *Are you feeling* / *Do you feel* better now?
  7. You *can not* / *can't* go home yet.
  8. You *don't have to* / *mustn't* be afraid. It won't hurt.
  9. We tried to open the bottle, but we *weren't able to* / *couldn't* do it.
  10. I think you will *have to* / *must* go home.

3.3 Trpný rod

- I. Převeďte věty z činného do trpného rodu.
1. Somebody bought this house yesterday.
This house was bought yesterday.
  2. When did they publish the secret information?
When was the secret information published?
  3. Blizzard is going to publish a new game next month.
A new game is going to be published by Blizzard next month.
  4. They are painting the walls in my flat at the moment.
The walls in my flat are being painted at the moment.
  5. Have the police found the criminal yet?
Has the criminal been found (by the police) yet?
  6. Someone will do it in time.
It will be done in time.
  7. Do they deliver the newspaper every day?
Is the newspaper delivered every day?
  8. You can sell a lot of things over the internet.
A lot of things can be sold over the internet.
  9. People say she has been married four times.
She is said to have been married four times.
  10. We should give her a nice present.
She should be given a nice present.
A nice present should be given to her.

3.4 Podmínkové věty

I. Přeložte podmínkové věty.

1. Nekupoval bych si tento dům, kdybych byl tebou.
I wouldn't buy this house if I were you.
2. Jestli uvidím cokoli podezřelého, hned ti zavolám.
If I see anything suspicious, I will call you immediately.
3. Kdyby náš dědeček býval aktivnější, žil by déle.
If our grandpa had been more active, he would have lived longer.
4. Jestli ten západ vyhrajete, koupím vám obrovský dort.
If you win the match, I will buy you a huge cake.
5. Kdybych to byl býval věděl, tak bych sem nechodil.
If I had known it, I wouldn't have come here.

Bibliografie

Tištěné zdroje

ALEXANDER, L. G. *Longman English Grammar Practice for Intermediate Students*. 1st edition. Harlow: Addison Wesley Longman, 1990. ISBN 0 582 04500 2

BIBER, D. – CONRAD, C. – LEECH, G. *Longman Student Grammar of Spoken and Written English*. Harlow: Pearson Education, 2002. ISBN 0 582 237262

BILANOVÁ, M – LORENCOVIČOVÁ, E. – NETOLIČKA, J. *Metodika výuky anglického jazyka na 2. stupni základních škol a středních školách z pohledu pedagogické praxe – náměty pro začínajícího učitele*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2010. ISBN 978-80-7368-881-3

EASTWOOD, John. *Oxford Guide to English Grammar*. Oxford: Oxford University Press, 1994. ISBN 0 19 431351 4

HAINES, S. – STEWART, B. *First Certificate Masterclass: Student's Book*. Oxford: Oxford University Press, 2008. ISBN 978 0 19 452200 7

HARMER, J. *The Practice of English Language Teaching*. Harlow: Pearson Education, 2007. ISBN 978 1 4058 5311 8

HEWINGS, Martin. *Advanced Grammar in Use*. Cambridge: Cambridge University Press, 1999. ISBN 0-521-49868-6

CHODĚRA, R. *Didaktika cizích jazyků: úvod do vědního oboru*. Praha: Academia, 2006. ISBN 80-200-1213-3

MAŇÁK, J. *Nárys didaktiky*. Brno: Masarykova Univerzita, 2003. ISBN 80-210-3123-9

MOJŽÍŠEK, L. *Vyučovací metody*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1975.

MURPHY, Raymond. *English Grammar in Use*. 2nd edition. Cambridge: Cambridge University Press, 1994. ISBN 0 521 43680 X

PARROT, Martin. *Grammar for English Language Teachers*. Cambridge: Cambridge University Press, 2000. ISBN 0 521 47797 2

PRŮCHA, J.: *Vzdělávání a školství ve světě*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-290-4

FOLSE, K.S. – VESTRI SOLOMON, E. – SMITH-PALINKAS, B. *Top 20: Great Grammar for Great Writing*. 2nd edition. Boston: Thomson Heinle, 2008. ISBN-13: 978-0-618-78967-2

SOARS, L. – SOARS, J. *New Headway Intermediate Student's Book*. 4th edition. Oxford: Oxford University Press, 2009. ISBN 978 0 19 476864 1

SWAN, M. – WALTER, C. *Oxford English Grammar Course: Intermediate*. Oxford: Oxford University Press, 2011. ISBN 978 0 19 442082 2

VINCE, M. – EMMERSON, P. *First Certificate Language Practice: English Grammar and Vocabulary*. Oxford: Macmillan Education, 2003. ISBN 1 405 00766 4

Elektronické zdroje

BUTZKAMM, W. *We only learn language once. The role of the mother tongue in FL classrooms: death of a dogma.* In: *Language Learning Journal*, Winter 2013, No 28. [online]. [cit. 3.5.2015]. Dostupné z: <http://www.fremdsprachendidaktik.rwth-aachen.de/Ww/programmatisches/pachl.html>

ČESKÁ TELEVIZE. *Výuka cizích jazyků v porevoluční době* [video]. *Retro* [online]. Česká televize, 2012. [cit. 1.5.2015]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10176269182-retro/212411000360035/>

HANUŠOVÁ, S. *Metody cizojazyčné výuky.* [online]. 2006 [cit. 3.5.2015] Dostupné z: <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:epGGETlv3jcJ:educolan.d.muni.cz/download-30/+&cd=1&hl=cs&ct=clnk&gl=cz>

Rámcové vzdělávací programy. In: *Národní ústav pro vzdělávání.* [online]. [cit. 2.5.2015]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/cinnosti/kurikulum-vseobecne-a-odborne-vzdelavani-a-evaluace/ramcove-vzdelavaci-programy>

RVP ZV. In: *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy.* [online PDF]. 2007. [cit. 2.5.2015]. Dostupné z: www.msmt.cz/file/21592/download/

VANČUROVÁ, J. *Výuka cizích jazyků v základních školách.* In: *Týdeník školství* [online]. WSB, 2008. [cit. 1.5.2015]. Dostupné z: <http://www.tydenik-skolstvi.cz/archiv-cisel/2010/16/vyuka-cizich-jazyku-v-zakladnich-skolach/>

Zákon č. 95/1948 Sb. ze dne 1. září 1948 o základní úpravě jednotného školství. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=95&r=1948>

Zákon č. 31/1953 Sb. ze dne 7. května 1953 o školské soustavě a vzdělávání učitelů. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=31&r=1953>

Zelinková, Š. *Pohled na metody výuky cizích jazyků 20. století.* In: *Lingvistika Praha* 2013 [online]. 2013. [cit. 3.5.2015]. Dostupné z <http://lingvistikapraha.ff.cuni.cz/sbornik>

Seznam příloh

Příloha 1: Seznam nepravidelných sloves	88
---	----

Příloha 1: Seznam nepravidelných sloves

Následující tabulka obsahuje seznam nejpoužívanějších nepravidelných sloves.

Základní tvar	Minulý tvar	Příčestí minulé	Překlad
be	was, were	been	být
beat	beat	beaten	bít
become	became	become	stát se (kým/čím)
begin	began	begun	začít
bend	bent	bent	ohnout, naklonit
bet	bet	bet	vsadit (se)
bite	bite	bitten	kousnout, kousat
blow	blew	blown	foukat, vanout
break	broke	broken	zlomit, rozbít
bring	brought	brought	přinést
broadcast	broadcast	broadcast	vysílat (TV, radio)
build	built	built	stavět, postavit
burn	burned/burnt	burned/burnt	hořet, spálit
buy	bought	bought	koupit
catch	caught	caught	chytit, stihnout (vlak,...)
choose	chose	chosen	vybrat, zvolit
come	came	come	přijít
cost	cost	cost	stát (o ceně)
cut	cut	cut	řezat, krájet
dig	dug	dug	kopat, vykopat
do	did	done	dělat, udělat
draw	drew	drawn	kreslit, táhnout

dream	dreamed/dreamt	dreamed/dreamt	snít
drive	drove	driven	řít
drink	drank	drunk	pít, vypít
eat	ate	eaten	jít, sníst
fall	fell	fallen	spadnout
feel	felt	felt	cítit (o pocitech)
fight	fought	fought	bojovat
find	found	found	najít
fly	flew	flown	létat, letět
forget	forgot	forgotten	zapomenout
forgive	forgave	forgiven	odpustit
freeze	froze	frozen	(z)mrznout
get	got	got/gotten	dostat
give	gave	given	dát
go	went	gone	jít, jet
grow	grew	grown	růst, pěstovat
hang	hung	hung	viset, pověsit
have	had	had	mít, dát si (sprechu, ...)
hear	heard	heard	slyšet, uslyšet
hide	hid	hidden	schovat, ukrýt
hit	hit	hit	uhodit
hold	held	held	držet, pořádat
hurt	hurt	hurt	zranit, bolet
keep	kept	kept	nechat (si), udržovat
know	knew	known	vědět, znát
lay	laid	laid	položít
lead	led	led	vést

learn	learned/learnt	learned/learnt	učit, naučit (se)
leave	left	left	opustit, zanechat
lend	lent	lent	půjčit (něco někomu)
let	let	let	nechat, dopustit
lie	lay	lain	ležet
lose	lost	lost	ztratit
make	made	made	dělat, udělat
mean	meant	meant	znamenat, mít na mysli
meet	met	met	potkat, setkat se
pay	paid	paid	platit, zaplatit
put	put	put	umístit, dát (něco někam)
read	read [red]	read [red]	číst, přečíst
ride	rode	ridden	jet (na koni, kole,...)
ring	rang	rung	zvonit, zavolat (někomu)
rise	rose	risen	povstat, vyjít (o slunci)
run	ran	run	běhat, provozovat
say	said	said	říci
see	saw	seen	vidět, uvidět
sell	sold	sold	prodat
send	sent	sent	poslat
show	showed	showed/shown	ukázat, předvést
shut	shut	shut	zavřít
sing	sang	sung	zpívat
sit	sat	sat	sedět, posadit se
sleep	slept	slept	spát
speak	spoke	spoken	mluvit
spend	spent	spent	strávit (čas), utratit (peníze)

stand	stood	stood	stát, postavit (se)
swim	swam	swum	plavat
take	took	taken	vzít
teach	taught	taught	učit (koho/co)
tear	tore	torn	trhat, roztrhat
tell	told	told	povědět, vyprávět
think	thought	thought	myslet (si), přemýšlet
throw	threw	thrown	hodit, házet
understand	understood	understood	rozumět
wake	woke	woken	vzbudit, probudit (se/někoho)
wear	wore	worn	nosit (oblečení, šperky)
win	won	won	vyhrát
write	wrote	written	psát, napsat